

5.

Iskola és kultúra

Vetélkedő versíróknak,
versmondóknak
Gyergyóalfaluban

10.

Térkép

Az erdélyi magyar ifjúság
röntgenképe

14.

Diákszemmel

Gólyagála helyett –
Csinta Áron írása

15.

Magánterület

Szerelmes vagyok, A rossz idő,
Elhatároztam, Egy másik jó
dolog –
László Noémi versei

16.

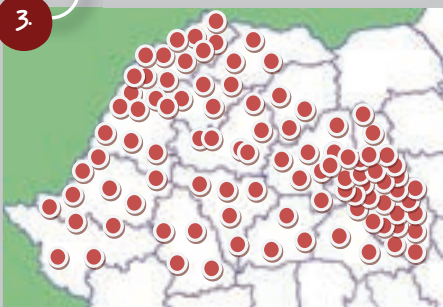
Diákszemmel

„Olvadni még nem tudunk, de
írni már igen” –
a sepsiszentgyörgyi Váradi
József Általános Iskola I.
B osztályos kisdíákjainak
véleménye

23.

Hivatalos

3.

Térkép

A népességfogyás hatása az iskolai
populációra –
Dr. Magyari Tivadar írása

8.

Tanterem

Licitjáték, koktél és 1956 diáklélekkel –
Kerekes Edit írása

18.

Lélekjelenlét

Hová tűnik a kicsi lányunk? –
Kerekes Edit írása

6.

Portré

A mesélés mágikus pillanata –
Birta-Székely Noémi beszélgetése
Simon Réka Zsuzsanna meseíróval

12.

Fotóriport

Megérintható tudomány –
a Csodák Palotája Háromszéken –
Toró Attila képriortja

20.

Láthatár

Látélet a hazai tankönyvkiadásról –
Dénes Ida írása

1.

Új kihívások előtt a szórvány

2013.

11.

SZÁM

MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2013. NOVEMBER • 11. SZÁM

Fotó • Lapedus Péter

ISSN 2065-9725

9 772065 972004

- Tanárszemmel • Diákszemmel • Szülői szemmel • Lélekjelenlét •
- Tanterem • Láthatár • Óvoda • Fotóriport • Hivatalos •
- Iskola és kultúra • Pályáz(z)atok • Magánterület • Térkép •

Fotó • Biró István

Magyar Közoktatás

megrendelés a 2013–2014-es tanévre:
m k o @ c o m m u n i t a s . r o

Kedves pedagógusok, jövődöbeli szerzők!

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FÜGYELO

A Communitas Alapítvány által kiadott *Magyar Közoktatás* együtt szerkesztjük az olvasókkal, sok figyelemfelkeltő, gondolatébresztő írást kapunk pedagógusoktól, szülőktől egyaránt. Továbbra is helyet szeretnénk adni a lap hasábjain a pedagógusok, oktatási szakemberek, szülők és diákok konstruktív véleményének, az oktatást érintő problémák felvázolásának és természetesen a megoldáskeresésnek.

Kérjük, írjanak véleményanyagot a következő témákban:

- **Tantárgyam és diákjaim – sikerélmények és buktatók az oktatásban**
- **Az információátadástól a kreativitásra nevelésig**

Várjuk írásait az mko@communitas.ro e-mail címre.

Eredményes munkát és kitartást kívánunk!

A Magyar Közoktatás szerkesztősége

www.communitas.ro

Megrendeléseiket az mko@communitas.ro e-mail címen, a 0264-44-14-01-es telefonszámon vagy postán fogadjuk.

Címünk: Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

A havilapot postai úton vagy a megyei tanfelügyelőségeken keresztül juttatjuk el Önhöz. A lap ellenértékét postai utalvánnyal vagy banki átutalással kérjük a fenti bankszámlaszámra utalni. A megrendelés bármelyik formája (szelvény, telefon, e-mail) csak az átutalási bizonylat számával együtt érvényes. (Az átutalási bizonylaton szerepeljen a megrendelő neve és a kifizetés jogcíme.)

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér
Olvasószerkesztés és korrektúra: Deák Szidónia
Felelős kiadó: Lakatos András
Ára 7 lei.
Telefon: 0040-264-44-14-01
e-mail: mko@communitas.ro
Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

A kiadvány megjelenését az RMDSZ és a Communitas Alapítvány teszi lehetővé.

A magyar szórvány napját ünnepelték Nagyenyeden

Új kihívások előtt a szórvány

Szimbolikus helyszínen, a nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégiumban ünnepelte november 15-én a magyar szórvány napját az RMDSZ. A helyszínválasztás nemcsak azért volt szimbolikus, mivel a szövetség által három évvel ezelőtt kijelölt ünnep időpontjául éppen az iskolaalapító fejedelem születésnapját választották, hanem azért is, mivel a nagy múltú alma mater máig a szórványbeli magyar nyelvű oktatás egyik bástyája. Mi sem bizonyította ezt jobban, mint a vendégek üdvözlésére a saját régiójuk népviseletébe öltözött diákok, akik többek között Bethlen Gábor kedvenc dalával köszöntötték a díszterembe érkezett politikusokat, oktatási és műemlékvédelmi szakembereket, szórványbeli vendégeket.

Fotó: BANGA ELŐD ERNŐ

•Népviseletben a nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégiumban

A felújítás alatt álló nagyenyedi kollégium metaforaként alkalmazható a folyamatosan építkező erdélyi magyar közösségre – mutatott rá köszöntőbeszédében Kelemen Hunor szövetségi elnök. Emlékeztetett, hogy az RMDSZ 2011-ben tűzte ki november 15-ére, Bethlen Gábor fejedelem születésnapjára a magyar szórvány napját, melyet első évben Déván, tavaly Brassóban ünnepeltek. A szórványnapot tavaly a Magyar Állandó Értekezlet a Kárpát-medence egészére kiterjesztette. „Az idei évet Bethlen Gábor- és Kós Károly-évnek jelöltük meg magunk számára, mert úgy véljük, szükséges a nagy transzszilván örökséget újra elővenni, átgondolni, értelmezni és újraértelmezni, a közösségi munkában hasznosítani” – mutatott rá az elnök. Kelemen Hunor beszédében utalt azokra a vélekedésekre, amelyek szerint a tömbben élő magyarság törekvései gyengítik a szórványt, a szórvány törekvései pedig túlságosan enyhék a tömbben élők vágyaihoz képest. „Állítom, hogy semmiféle ellentét

nincsen, és nem is lehet a tömb és a szórvány érdeke között. A kettő kiegészíti egymást” – hangsúlyozta. Hozzátette ugyanakkor: természetes, hogy a két térség különböző kihívások előtt áll, azonban „a cél közös, hogy mi magunk dönthessünk a bennünket érintő kérdésekben”. Az RMDSZ elnöke szerint a szövetség tevékenységével az elmúlt évtizedekben folyamatosan az összetartozás, az egymásrautaltság érzését erősítette. Példaként a székely-szórvány tengely kiépítését, a székelyföldi megyei önkormányzatok által működtetett Összetartozunk programot említette, amelynek keretében ezek a szórványnak szánt programokat támogatják. A szövetség által a szórvány érdekében kifejtett kitartó munkára hívta fel a figyelmet Kovács Péter, az RMDSZ főtitkára is. Rámutatott: bár az elmúlt években divattá vált a szórványért aggódni, kevesen vannak, akik valóban tesznek az itteni magyar közösségekért. Az RMDSZ és partnerei az egyedüliek, akik az év 364 napján dolgoznak a szórványért, hogy a 365. napon megünnepelhessék azt, mondta. A főtitkár szerint a szövetség elsősorban az oktatás és kultúra terén próbál tenni, hiszen ezek azok a területek, melyek fontosak a magyar közösségek megmaradása szempontjából. Mint mondta, az elmúlt 20 évben oktatási intézmények sorát hozták létre, tanintézeteket újítottak fel, könyvtárakat létesítettek, könyvadományokat gyűjtöttek. A jövőbeni stratégia kapcsán elmondta, az RMDSZ közös gondolkodásra kérte fel a helyi közösségeket, melynek során felméri az aktuális helyzetet, illetve megfogalmazza, hogy hol mire van szükség. Hidvéghi Balázs fideszes országgyűlési képviselő, az Országgyűlés nemzetiösszetartozás-bizottságának alelnöke a nemzetben való gondolkodást hangsúlyozta beszédében. Rámutatott, a szórvány a nemzet határa, ezért fontos mindenki számára megállítani a fogyását.

Helyi megközelítés az oktatási problémákra

A szórványkonferencia fő témáját a szórványbeli magyar nyelvű oktatás helyzete szolgáltatta, melyre a felszólalók egybehangzó véleménye szerint új tervekkel kell megfogalmazni. Magyarai Tivadar oktatási főtitkárhelyettes a legújabb népszámlálási adatok, illetve a Központi Elemző Központ és a Kvantum Research RMDSZ által is támogatott kutatási eredményeit ismertette, az egyre csökkenő demográfiai mutatókkal szemlélítve a drámai helyzetet. Előadásában arra hívta fel a figyelmet, hogy az oktatási törvény, a szórványkollégium-hálózat kiépülése és az egyre romló demográfiai adatok miatt új szakasz kezdődik az erdélyi magyar nyelvű oktatásban. Szerinte az új helyzet új kihívások elé állítja a szakmát és az erdélyi magyar közösséget. A főtitkárhelyettes rámutatott, mivel a helyzet régióként, de akár megyénként változik, a problémákra első körben helyi, megyei és regionális szinten kell keresni a megoldást. A szociológus legnagyobb problémaként a gyereklétszám és a születések számának csökkenését nevezte, mint elmondta, az említett kutatás eredményei szerint 235 olyan település van Erdélyben, ahol már nem íratnak be magyar gyereket az elemi iskolába, és az

elmúlt években nem született kettőnél több magyar nemzetiségű csecsemő. Ezen településeken az évtized végéig megszűnik a magyar nyelvű oktatás, vetítette elő a szomorú jövőképet az előadó.

Magyar Tivadar arra is felhívta a szórványkonferencia résztvevőinek figyelmét, hogy az erdélyi magyar oktatás nem túl jó szerkezetű: az elméleti oktatásra összpontosít, csupán a diákok egyötöde tanul szakmát, és a magyar nyelvű kínálat hiánya miatt ezek fele román nyelven képezi magát. Mint rámutatott, a magyar szakosztályok indításához elméleti osztályokról kellene lemondani, nagyvárosokban a kerületi iskolák, megyei szinten a kisvárosi tanintézetek javára kellene átszervezni a jelenlegi keretet. Az átszervezés mellett az előadó a szabadversenyt, a diákokat szélesebb körből vonzó szórványkollégiumokat, a román nyelven tanulók megnyerését, illetve a helyi politikai alkukat nevezte meg alternatív megoldásként. Bejelentette, hogy az RMDSZ főtítkársága rövid és középtávú regionális oktatási tervek készítését kezdeményezte.

Elmondása szerint a meglévő demográfiai adatokra alapozva első körben helyi szinten ültetik asztalhoz a szakmabelieket, egyházak, civil szervezetek képviselőit, akik több hónapos műhelymunka során alapítják meg, hogy a felsoroltak közül az adott településen melyik megoldást érdemes választani.

A Magyar Tivadar által megfogalmazott „diagnózis” Király András oktatási államtitkár szerint jó oktatáspolitikával, stratégiával, minőségi oktatást biztosító iskolákkal kezelhető. A hálózatot még lehet fejleszteni, vélte a szakember, de szerinte ehhez közösségi összefogás szükséges. „A legfontosabb, hogy szembenézzünk a tényekkel, megszámoljuk magunkat” – jelentette ki Király András, aki szerint fontos lenne az emberekkel történő találkozás. „Mindenkinek meg kell vívni a saját kis harcát, ott, ahol van” – mondta az államtitkár a helyi közösségek felelősségére utalva.

Szórványoktatás helyzete Nagyenyed példáján keresztül

Szőcs Ildikó, a Bethlen Gábor Kollégium igazgatója belülről világított rá a szórványbeli magyar oktatás helyzetére. A legfontosabb feladatként az építkezést jelölte meg, szerinte ez ad lehetőséget arra, hogy az adott kis közösség méltó körülmények között éljen. Mint rámutatott, a kollégium esetében 2005 óta folyamatosan építkeznek, akkor az óvodát, 2007-ben a tornacsarnokot, jelenleg a nagyépületeket renoválják. Hangsúlyozta, a nagyarányú munka csak összefogással valósulhatott meg, a Regionális Operatív Program keretében nyertes pályázat esetében például az egyház a tervet, az önkormányzat az önrészt, míg a politikum a kedvező hátszelet biztosította.

A mindennapi oktatási folyamat kapcsán fontosnak nevezte, hogy az iskola közösségi élményt tudjon biztosítani a diákok

számára, hiszen ha ezt nem kapják meg, román területen keresik. A szakoktatás kapcsán kifejtette: az nagyenyedi kollégium nem riadt vissza a presztízsvesztes veszélyétől, és nyolc évvel ezelőtt felvállalta a szakosztályok beindítását. Az igazgató szerint többek között ennek is köszönhető, hogy Nagyenyeden nem csökken a diáklétszám, a kollégium – amely a tanító- és óvóképzőnek köszönhetően még mindig számos erdélyi régióból vonz fiatalokat – a Fehér megyei tanulók révén is fenn tudna maradni.

A szakoktatás kapcsán úgy vélte, mivel egyetlen oktatási intézmény nem tud több szakot felvállalni, ugyanazon szakok indításának pedig minden iskolában nincs értelme, fontos lenne regionálisan leosztani a területeket, az adott térségek gazdasági helyzetéhez is alkalmazkodva. A bentlakásos iskolák fennmaradásának biztosítékaként az előadó az ösztöndíjprogramot említette, elmondta, a Bethlen Gábor Kollégiumban a keresztszülőprogram keretében 55 diáknak nyújtanak teljes ellátást, és a pedagógusokból álló ösztöndíjbizottság folyamatosan figyeli az egyes tanulók előmenetelét. Vannak pozitív példák, melyek belső készítésből születtek, de a kiégés veszélye miatt nagyon fontos a pozitív visszajelzés, hangsúlyozta Szőcs Ildikó. „Bátorítsuk egymást, örüljünk egymás sikereinek” – tanácsolta a jelenlévőknek a házigazda.

– tanácsolta a jelenlévőknek a házigazda.

Új partnerkapcsolat a székely-szórvány programban

Az Összetartozunk székelyföld-szórvány partnerségi program eddigi tapasztalatait összegezve Tamás Sándor Kovászna megyei tanácselnök úgy vélte, a meglévő hálózatot magyarországi testvérkapcsolatok bevonásával kell bővíteni. A háromszögesítés ötletét Winkler Gyula EP-képviselő, Hunyad megyei RMDSZ-elnök és Molnár Zsolt Temes megyei képviselő is szorgalmazta. Új partnerségről írtak alá szerződést Hargita és Krassó-Szörény megye között, illetve a program több kiadványát is bemutatották.

Hegedüs Csilla kulturális főtítkárhelyettes a tavaly elindított Örökségünk Őrei – Fogadj örökbe egy műemléket program eredményeiről szólva 26 örökbe fogadott műemlékről, emlékműről számolt be. „Magyarságszigeteket akartunk kialakítani, ahol magyar kulturális programok működnek” – mondta a műemlékvédő, majd a dévai Téglás Gábor Iskolacsoport és a Bethlen Gábor Kollégium diákjai az általuk örökbe fogadott műemlékeket ismertették, illetve az Örökségünk Őrei vetélkedő Fehér

megyei nyertesait díjazták. Az ünnepség a kollégium reneszánsz táncegyüttesének Bethlen Gábor fejedelemmé választását bemutató táncjátékával zárult.

„Mivel egyetlen oktatási intézmény nem tud több szakot felvállalni, ugyanazon szakok indításának pedig minden iskolában nincs értelme, fontos lenne regionálisan leosztani a területeket, az adott térségek gazdasági helyzetéhez is alkalmazkodva.”

„A meglévő demográfiai adatokra alapozva első körben helyi szinten ültetik asztalhoz a szakmabelieket, egyházak, civil szervezetek képviselőit, akik több hónapos műhelymunka során alapítják meg, hogy a felsoroltak közül az adott településen melyik megoldást érdemes választani.”

PAP MELINDA

Az RMDSZ regionális oktatáspolitikáinak szükségessége

Népességfogyás és iskolai populáció

A jelenlevők között szép számban vannak pedagógusok, és tisztelettel köszöntök mindenkit, aki oktatói hivatását gyakorolja Nagyenyedtől Szépmezőig, Gyulafehérvártól Torockóig és Lapádig, de nemcsak, hanem olyan iskolákban is – mint végvárakban –, amilyen a magyarforrói, alsógáldi, a kocsárdi és a búzásbocsárdi, a küküllővári, a marosújvári és a felvinci vagy a marosnagyfalu, tompaházai, péterfalvi és a nagyon kevés gyermekkel alig működő csombordi, miriszlói, balázsfalvi.

Új szakasz az oktatásügyben. Helyi elemzések és tervek fontossága

Fel kellett ismernünk, hogy a magyar nyelvű oktatásunk ügye ezekben az esztendőkből új szakaszba érkezik, legalábbis bizonyos szempontokból. Új szakaszba érkezik egyrészt jogi szempontból: három éve megszületett egy olyan oktatási törvény, ami minden eddiginél több ponton tartalmazza azokat a tételeket, amiket az erdélyi magyarság érdekvédelmi képviseletén keresztül szükségesnek és továbbra is napirenden tart. Az új oktatási törvény alkalmazása lassú, részleges, viszonylagos, és mikor a változáshoz szükséges akarat, mikor pedig a változtatáshoz szükséges erőforrások hiányoznak. Ennek ellenére előrelépéseket, változásokat hozott, és valóban újabb fejezetet nyitott. Másrészt új szakaszba érkezett a magyar oktatás ügye, minthogy egy sor – én azt mondom: jótékony – megvalósításon túl van a magyar közösség. Sok minden között említeni szeretném – ma, a szörvány napján – a szörványkollégiumokat. Aki felépítették ezeket: alapítványok, egyházak, helyi közösségek, a politikai képviselet területi szervezetei. Aradtól Brassóig, Válaszúttól Zsobokig már nagyrészt megvalósultak és megerősödtek azok az intézetek, amelyek,

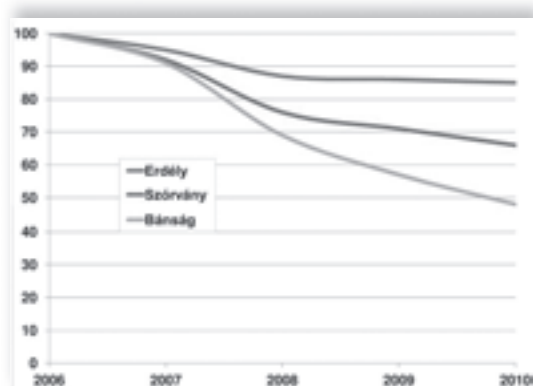
ha szükséges, széles határból gyűjtik össze és iskoláztatják a magyar gyermekeket – magyar nyelven. Fehér megyében különösen szép történetekről szólnak ezek az igyekezetek. Gondoljunk a Gróf Majláth Gusztáv Károly Alapítvány esetére, és gondoljunk a Bethlen Gábor Alapítvány példájára. Harmadrészt pedig új szakaszba érkezett az oktatásunk ügye, mivel ezekre az évekre, melyeket most élünk, kezdtek beérni azok a korábban elkezdődött negatív folyamatok, amelyek több és nagyobb kihívást jelentenek. Sok minden szóba hozható ezen beérő folyamatok közül (egyes helyeken az iskolák fizikai állaga akár, de ami a legaktuálisabb, az a gyermeklétszám alakulása: a születésszám fogyása.

Mit kell tenni az egyes régiókban?

Ebben az új szakaszban – amibe az új törvényi keretek, a korábbi építőmunka egy nagy fejezetének lezárulása és a népesség-visszaesés hoz bennünket – szükséges újra feltenni a kérdést: Mi a helyzet most a magyar tanügyben?

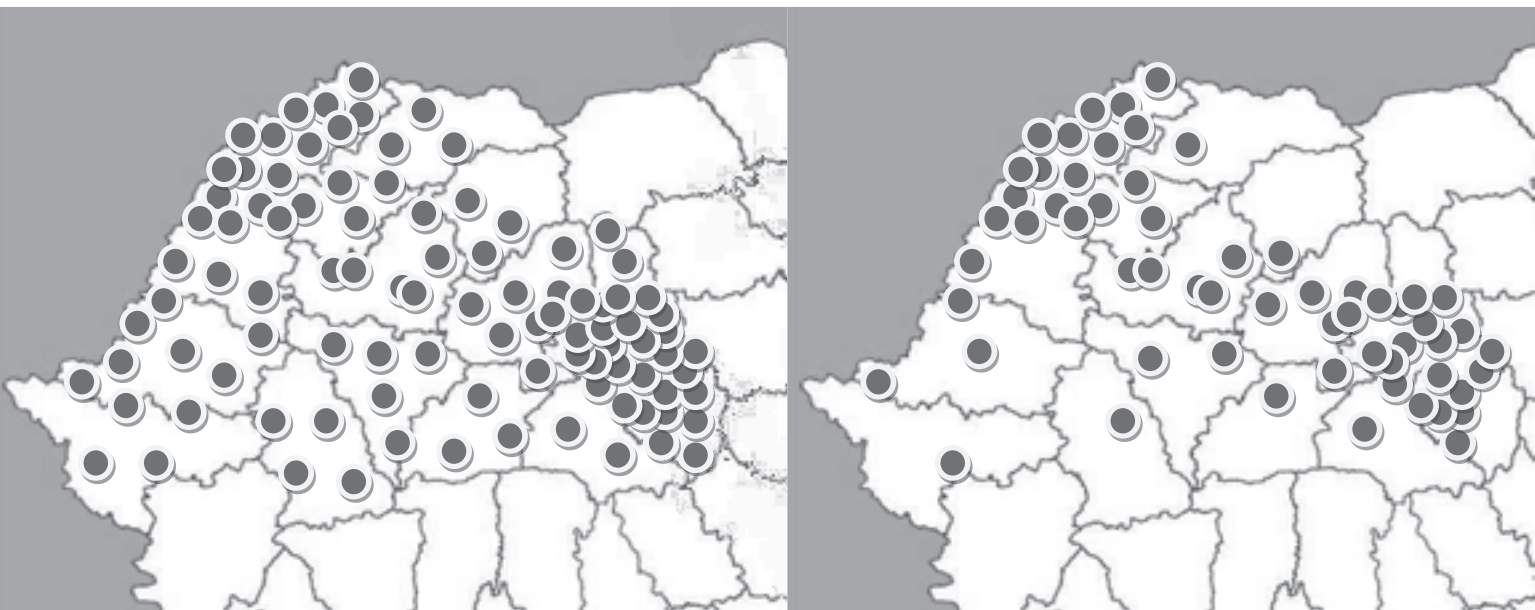
A kérdést nem lehet megválaszolni a parttalan szemlélődés, csupán a jó intuíció alapján vagy pusztán az elveinkből levezetett szép gondolatok révén. Arra a kérdésre, hogy mi van most az oktatásunkban, a jelenlegi állapotban csak pontos, adatolt, módszeres információ révén kell választ adni. És a kérdést nem lehet megválaszolni csak általános országos, kisebbségi-oktatáspolitikai elvek felsorakoztatásával, de még országos összadatok felmutatásával sem (bár ezeknek is megvan a maga haszna). A választ e kérdésre helyről helyre, megyéről megyére, azaz régióról régióra kell megadni.

Miután pontosan tudjuk, hogy mi van az oktatásunkkal, következik a kérdés, hogy az ismert, adott állapotokban mit kell tenni: mit kell tenni

- A magyar születésszám csökkenése Erdélyben, azon belül a szörványban és a Bánságban (2006-os évi 100%-hoz képest)

azonnal, a következő 1-2 évben, és mit kell tenni hosszabb távon szintén régióról régióra. A helyi megközelítés szükségessége mellett a következők szólnak. Az első az, hogy maga az oktatási törvény csökkenti a központosítást, és a szubszidiaritás jegyében a tanintézetek működtetését a korábbiaknál több vonatkozásban a helyi közösségekre bízta: az önkormányzatok iskolafenntartók, és az önkormányzatok (a tanács külön, illetve a polgármesteri hivatal külön) tagokat delegálnak az iskolák vezetőtanácsába (nosztalgikus kifejezéssel: az iskolaszékekbe). A problémák, kérdések helyi megközelítésének egy második érve az, hogy a célként kitűzött kisebbségi autonómia már most megköveteli a helyi közösség pontos önismeretét, saját tényszerű helyzetelemzését. A harmadik érv az, hogy az oktatás újabb problémái, várható veszélyei – mi több, konfliktushelyezetei –, illetve a rájuk adandó válaszok egyre erősebben helyi jellegűek is. Például maga a demográfiai változás – a születésszám visszaesése –, de annak következményei is régióként differenciáltan jelennek meg.

• Az oktatási helyszínek fogyásának érzékeltetése térképen (csak illusztráció). Jelenlegi helyzet és a 2020-as lehetséges helyzet.

Az iskolákra ható népesedési helyzet – fogyatkozó diákság

Szembe kell nézni azzal, hogy a korábban kezdődött – ha úgy tetszik száz év óta, ha úgy, a nyolcvanas évektől, de amúgy a kilencvenes évek fejleményeitől tartó – népességfogyás egyes folyamatai most érnek el völgyet, azaz mélypontokat. És most hatnak élesen az iskolai populációra a születésszám alakulásán keresztül.

Egy ábrát tekintünk, melynek alapján egy kutatási program adatai állnak. A kutatást két együttműködő vállalat, a Közpolitikai Elemző Központ és a Kvantum Research kutatócsoport végzi, ez a konkrét program egyik nonprofit tevékenységük. Ennek a programnak az RMDSZ főtítkársága partnere, támogatója, és ennek a kutatási programnak az eredményei képezik egyik alapját az egyes helyi cselekvési tervek kidolgozásának.

A népesség alakulását nézve 235 olyan település van Erdélyben, ahol az elemi osztályba vagy az ötödik osztályba már most nem íratnak be többet, mint 4-6 gyermek, és a településen az elmúlt években nem született 2-nél több magyar csecsemő; ezenkívül ha az adott település kisebb falu, nincs a községközpontjában magyar nyelvű osztály, illetve a térségben csak román iskola van. A 235 ilyen településen nagy valószínűséggel az évtized végéig nem lesz már magyar oktatás. Az az évente két-három születő

magyar gyermek ezután ésszerű, bejárható közelségben csak román iskolát választhat.

Ha mindez így van, akkor 2020-ra a mostani oktatási térkép nagyságrendjei így alakulnak majd a maihoz képest. Fehér megyében például – állítják a kutatók – öt oktatási helyszín van (vagyis: település), amelyen nagy valószínűséggel 2020 után is – így vagy úgy – biztosított a gyermeklélekszám az iskolák fennmaradásához: ez Nagyenyed, Gyulafehérvár, Szépmező, Magyarlapád, illetve a gyermekotthon segítségével Torockó. A másik végtelen azon helyek sora, ahol máris megszűnt a magyar oktatás: Tövis, Felsőmarosújvár és Balázsfalván az elemi oktatás (ott még kifutóban van az 5-8 osztály).

Arad megyében 35 iskola működött eredetileg. Az utóbbi tíz évben a magyar oktatás megszűnt már 15 helyszínen, maradt tehát 20, és születésszámot véve alapul az évtized végéig további 11 szűnhet meg, és így csak 9 marad az eredeti 35-ből. Ez azt jelenti, hogy a magyar oktatás helyszíneinek mintegy háromnegyede nem lesz többé.

Temes megyében 17 helyszínen volt magyar oktatás, ebből 2 helyen már megszűnt, az évtized végéig – ha a népesedési mutatókat nézzük – 12 helyszín marad iskolához elegendő gyermek nélkül, és az egész megyében végül 3 településen marad fenn magyar oktatás a kezdeti 17-ből.

Beszterce-Naszód megyében összesen 26 iskolából eddig csak 2 helyszínen szűnt meg a magyar oktatás, de a népesedési viszonyokat nézve a megmaradt 24-ből akár 14 is eltűnhet 2020-ig. Mindössze 10 marad akkor az eredeti 26-ból.

Bihar megye egyes részeiben már-már tömbmagyar vidékek vannak, de a megye déli szórványrészében a még meglevő 24 oktatási helyszín iskolai népességének alakulása mind-mind olyan, hogy ezekből az iskolákból az évtized végére csupán egy marad.

Hunyad megyében 9 helyen volt magyar oktatás, ebből Kalánon és Petrılan már megszűnt az elmúlt években, a következő 6-7 évben pedig a dévai, a hozzá tartozó csernakeresztúri, valamint a vajdahunyadi kivételével – ha a népességi helyzetet nézzük – várhatóan mind meg fog szűnni – írják a demográfus szakértők.

Szeben megyében a magyarság lélekszáma és megyei eloszlása Medgyes város kivételével szinte sehol nem látja el iskoláskorú népességgel az oktatási intézeteket. Magában Nagyszebenben is megszűnhet a magyar oktatás. Jelenleg például a megyében 7 óvodai csoport működik, de a helyiektől tudjuk, hogy az utóbbi két évben még két óvodai csoportra való magyar gyermek sem született.

DR. MAGYARI TIVADAR
az RMDSZ oktatási
főtítkárhelyettese

A kortárs irodalomra összpontosító verseny Gyergyóalfaluban

Vetélkedő versíróknak, versmondóknak

A kortárs irodalomra hívta fel a figyelmet a gyergyóalfalvi Antropocentrum Egyesület és a Sövér Elek Szakközépiskola versmondó vetélkedője. A november 9-én zajló rendezvény a Vers-enyv nevet kapta, az egyesület égisze alatt tevékenykedő fiatalok ötletéből született, a szervezéssel, valamint a lebonyolítással járó munka oroszlánrészét is 6–12. osztályos diákok végezték el.

Verssorok az ablakokon

„Az utóbbi négy évben számos versmondó vetélkedőn vettem részt, és sokszor keserű szájjal tértem haza. Ez nem azzal függött össze, hogy kaptam díjat, vagy sem, hanem többször tapasztaltam, hogy hetekig készülünk egy versenyre, és amikor végre ott vagyunk, csak egy név vagyok egy listán, fűtőszalagon vonulnak a versmondók, és az eredményhirdetésekor pislogunk, hogy olyanok is kapnak díjat, akikre nem is emlékszünk. Az értékelés természetesen erőteljesen szubjektív, épp ezért tartom fontosnak, hogy a versenyzőnek legyen lehetősége elbeszélgetni a zsűritagokkal, megnézhesse hány pontot kapott, mit tartottak jónak a munkájában, vagy mit kifogásoltak. A mi rendezvényeinkben – például a Kimenőben is – szerintem az a legjobb, hogy személyessé váljanak ezek a viszonyok: a szervezők és a meghívott szakemberek együtt léteznek a résztvevőkkel, ugyanazt és ugyanott esznek, beszélgetések alakulnak, és nem valamiféle szakmai magasságból hirdetnek ítéletet. Ezt a hangulatot akartuk megteremteni a Vers-enyvben is” – mesélte Birtalan Andrea 11. osztályos diák, aki nemcsak főszervezője volt a rendezvénynek, hanem a házigazdája is. A szervezésről elárulta, hogy sajtóban nem volt közzétéve a felhívás, csupán közösségi oldalakon hirdették, de így is negyvenhárom versenyző nevezett be a második alkalommal megrendezett vetélkedőre, ami nagy érdeklődésnek számít az ilyen típusú rendezvények esetében. Két kategóriában zajlott a Vers-enyv, amelyre bárki benevezhetett, aki elmúlt tízéves: egyik egy hagyományos értelemben vett versmondó vetélkedő

volt, amelybe két kortárs költeménnyel lehetett jelentkezni, a másik pedig a saját versek kategóriája volt, amely költészeti versenyként működött, inkább a szöveget és nem annyira az előadásmódot pontozták.

Saját verssel állni a közönség elé

A zsűri tagjai Lövétei László László József Attila-díjas költő, a Székelyföld kulturális folyóirat főszerkesztője, Gáll Szabolcs politológus, filozófus, Gyergyóalfalu polgármestere, Farkas Wellmann Endre költő, tanár, Baricz Dezső diák és Bonczidai Éva teatrológus voltak. „Különböző értékelési szempontjaink ellenére azonos sorrendet állítottunk fel, így nem volt vita a díjazottak névsorát illetően. De vélhetően innen is távoztak csalódottan versenyzők, ezért sajnálom, hogy sem ők, sem a díjazottak nem éltek azzal a lehetőséggel, hogy személyes kiértékelést kérjenek. Bátorság kell ahhoz, hogy közönség elé álljanak különösen saját szöveggel, és fontos volna megragadniuk ezeket a lehetőségeket, amikor személyes tanácsokat kaphatnak, hogy még jobbak legyenek. A versmondásnak és a versírásnak is csupán egy része tehetség kérdése, a többi szakmai tudás, mesterség, ami nemcsak tanulható, hanem meg is kell tanulni” – mondta el Farkas Wellmann Endre, aki a *Cimbora* folyóirat *Laterna magica* rovatának vezetőjeként segíti a tehetséges fiatalok szövegeinek közlését, és az általa vezetett Antropocentrum Egyesület irodalomkörének diákjai közül többen neves folyóiratokban publikáltak már.

A Vers-enyv idején mezőnyre változatos volt, a versenyzők több mint fele saját verssel jelentkezett, és az egyre népszerűbb műfaj, a slam poetry is jelen volt: nemcsak az egyik dobogós résztvevő, hanem versenyen kívül még a műsorvezető is előadott egy slamszöveget. Egy másik igen nagy elismerést kiváltó mozzanat pedig az volt, amikor a zetelaki Dr. P. Boros Fortunát Elméleti Líceum tanárnője, Péter Andrea Gabriella a saját diákja versével állt a vetélkedő színpadára.

B. E.

Foto: ANTROPOCENTRUM EGYESÜLET

- „Bátorság kell ahhoz, hogy közönség elé álljanak különösen saját szöveggel.”

A VERS-ENYV DÍJAZOTTJAI:

Versmondó kategóriában:

1. díj: Ciocan Ágnes (Orbán Balázs Gimnázium, Székelykeresztúr, 12. osztály)
2. díj: Kopacz Zsófia (Tamási Áron Elméleti Líceum, Székelyudvarhely, 9. osztály)
3. díj: Rákósy Anikó (Salamon Ernő Elméleti Líceum, Gyergyószentmiklós, 12. osztály)

Különdíj: Péter Andrea Gabriella (Dr. P. Boros Fortunát Elméleti Líceum, Zetelaka, tanár)

1. díj a 4–8. osztályosok kategóriájában:

Nagy Melinda (Sövér Elek Szakközépiskola, Gyergyóalfalu, 5. osztály)

Közönségdíj: Baricz Beáta (Sövér Elek Szakközépiskola, Gyergyóalfalu, 7. osztály)

Saját vers kategóriában:

1. díj: Gál Szilárd (Salamon Ernő Elméleti Líceum, Gyergyószentmiklós, 12. osztály)
2. díj: Komán Attila (Mikes Kelemen Elméleti Líceum, Sepsiszentgyörgy, 9. osztály)
3. díj: György Botond (Sövér Elek Szakközépiskola, Gyergyóalfalu, 12. osztály)

Különdíj:

Szilágy Anna (Tamási Áron Líceum, Székelyudvarhely, 9. osztály)

Közönségdíj: György Botond (Sövér Elek Szakközépiskola, Gyergyóalfalu, 12. osztály)

Beszélgetés Simon Réka Zsuzsanna meseíróval

A mesélés mágikus pillanata

Miért lehet fontos egy meseírónak a kultúrák közötti kapcsolat erősítése? Vagy annak a jelentősége, hogy a meseolvasók számára elérhetővé váljanak a minőségi kortárs mesék? Talán szükség van arra az összetett és izgalmas tapasztalatszerzésre, ami Simon Réka Zsuzsannának megvan: az óvónői, tanári, kutatói és írói élmények, az erdélyi, az anyaországi, a spanyol és a katalán kultúra hatása. Nevezték már margarétás meseírónak, de Kapukki Pukka, a vándorló manó vagy a hóbortos, bolondos mesebeli királyok megalkotójának is. Főként a gyermek tisztelete és a mese műfajába vetett hit válik legfontosabb védjegyévé.

– Több szinten is képzett pedagógus vagy, gyakorlatod is van az óvodapedagógia terén, jelenleg meséket írsz. Van-e kapcsolat a pedagógiai gyakorlatod és a meseírás között?

– Igen. Minden azokban az időkben kezdődött, amikor óvó néni voltam. Mesék és gyerekek között éltem mindennap, így adott volt a mesei táptalaj.

– Az óvónői, majd később a tanári pályára iránti motivációd hogyan alakult? Emlékszel-e arra a pillanatra, amikor eldöntötted, hogy pedagógus szeretnél lenni?

– Szendrei Jolán tanító néni volt életemben az a pedagógus, akire már az első iskolai napomtól kezdve hasonlítani szerettem volna. Sosem unatkoztunk a közelében, bölcs volt, gondoskodó, szigorú, de szeretetteljes. Mindannyian rajongtunk érte. Szerettünk iskolába járni. Nagyon sok kedves emléket őrzök a mai napig is abból az időszakból. Minden ajándék-könyvem megvan, amit tőle kaptam. Még most is magam előtt látom a gyönyörűen kanyarított betűit. Hogy a gyermekek és a gyermekirodalom felé fordultam, neki is köszönhetem. Amikor már nagyobb lettem, és sajnos olyan pedagógussal is találkoztam, aki a nyomába sem léphetett, mindig eszembe jutott, és egyre erősebben élt bennem a vágy, hogy olyan sze-

retnek lenni a gyermekek számára, mint amilyen ő volt az én számomra. A magyartanári pálya felé való fordulásom az irodalom iránti rajongásom és egyik szeretett nagybátyám hatásának köszönhető. Ő magyartanár volt, és kamaszként nagyon sok könyvre ő hívta fel a figyelmem.

– *Többnyelvű gyermekirodalmi blogot vezetsz, gyermekkönyvírókat, illusztrátorokat mutatsz be, interjúkat készítesz velük. Milyen céllal teszed mindezt?*

– A háromnyelvű blog indításával el-

„A mesék nemcsak formálnak, tanítanak, de érzelmi kapaszkodókat nyújtanak a gyermeknek, gyógyítanak is. A kortárs gyermekirodalmi alkotások szerepe pedig az óvodákban, iskolákban különösen fontos, mert ezek az alkotások a mai kor gyermekének a mai problémákhoz adnak fogódzót. Szerencsés gyermek voltam, nekem nagyon sokat meséltek.”

sődleges célom a magyar, spanyol és katalán gyermekkönyvek, valamint magyar, dél-amerikai, spanyolországi gyermekkönyvírók és illusztrátorok bemutatása volt. Amolyan kultúrák közötti hídépítés ez. Az oldalaimon bemutatott alkotók között találjuk a magyar Szegedi Katalin, Szulyovszky Sarolta, Rofusz Kinga, Agócs Írisz, Lakatos István, Varga Zsófi, Pásztohy Panka, Paulovkin Boglárka, Horváth Mónika, Kürti Andrea, Bohony Beatrix, Maros Krisztina, Simonyi Cecília, Schall Eszter illusztrátort, Finy Petra, Berg Judit írókat. A dél-amerikai alkotók közül Gabriela Armand Ugon urugua-

yi írónővel, Gabriel Pacheco mexikói, Claudia Degliuomini argentin és Eulalia Cornejo ecuádori illusztrátorral folytatható a sor. Eddigi spanyolországi interjúalanyaim Roberto Aliaga, Marta Gómez Mata spanyol írók, Roger Olmos katalán és Elena Hormiga, Javier Zabala, Enrique Quevedo spanyol illusztrátorok. Ezek az interjúk képet adnak a dél-amerikai, spanyolországi és magyar kortárs írók, illusztrátorok alkotói folyamatáról, személyiségéről, megtudhatjuk, mi inspirálja vagy motiválja őket, min dolgoznak éppen, milyen alkotói terveik vannak. Jelenleg is több interjún dolgozom.

– *Mi a különbség a magyar és a spanyol gyermekkönyvkiadás között? Szerinted hol tartják nagyobb becsben a mese-könyveket?*

– Akik szeretik a könyveket, szeretnek olvasni, azok bárhol is éljenek, becsben tartják a könyveket. Nem gondolom, hogy ez országtól függne. Ez egyénfüggő, családfüggő. Abban a családban, ahol a gyermekek azt látják, a könyvre vigyáznak, a könyv érték, ebből építkeznek, ezt viszik majd magukkal. A spanyolországi gyermekkönyvkiadók olyan, a mai társadalmunkban előforduló kényes témákhoz is szívesen nyúlnak, mint a válás vagy a szeretett személy elvesztése, gyermekbántalmazás, az iskolai kudarc, a bevándorló gyermekek beilleszkedése, a sérült gyermekek örömei és nehézségei, egymás elfogadása, nyelvi sokszínűség, szolidaritás stb. Mind olyan témakörök, melyek a magyar kortárs gyermekirodalomban most kezdik felütni a fejüket. A képeskönyvek fénykorát éljük, és az ifjúsági irodalom is virágzik odakint. Katalóniában például április 23-án, Szent György napján az emberek könyveket és rózsákat ajándékoznak egymásnak. A könyvesboltok megtelnek, nagyon sok könyv talál gazdára. Spanyolországban nagyon sok minőségi gyermekkönyvkiadó van, így hatalmas a választék, a gyermekirodalom virágkorát éli. Igényes és igénytelen könyveket mindenhol

találunk a világon, csak az arányok másak.

– Milyen más lehetőségeket látsz a kultúrák és nemzetek közötti kapcsolat erősítésére a mesét illetően?

– Együttműködés a kulcsszó. Sok gyermekirodalommal kapcsolatos tervem, ötletem van, de ehhez segítség kellene magyar és spanyol oldalról egyaránt. Nagyszabású rendezvényeket sajnos egymagam támogatás nélkül képtelen lennék lebonyolítani. Nagyon fontos lenne továbbá a gyermekirodalmi alkotások fordítása. Kiadói érdeklődés nélkül ez sem kivitelezhető sajnos.

– Tudom, hogy a Könyvmutatványosok gyermek- és ifjúsági irodalmi blog Mese-mustra című rovata nagyon fontos a számodra. Mesélnél erről?

– Amikor a Könyvmutatványosok Mesemustra alblogját elkezdtem 2011-ben, nem reméltem, hogy ilyen sok olvasója lesz. Immár 53 kortárs magyar alkotó meséit, gyermekverseit tartalmazza az oldal, természetesen szerzői engedéllyel. A Mesemustra lehetővé teszi, hogy interneten is elérhetőek le-

gyenek kortárs minőségi magyar mesék, gyermekversek szövegei.

– Miben látod a mesék szerepét és jelentőségét az óvodában, iskolában?

– A gyermeki fejlődés folyamatában a mesék fontossága megkérdőjelezhetetlen. Minden gyermeknek szüksége van mesékre, a mesehallgatás alatt átélt meghitt pillanatokra. Szüksége van arra, hogy a mesékből választ kapjon azokra a kérdésekre, problémákra, amik foglalkoztatják. A meséknek feszültségoldó szerepük van. Fejlesztik a képzeletet, a szókincset. Nemcsak formálnak, tanítanak, de érzelmi kapaszkodókat nyújtanak a gyermeknek, gyógyítanak is. A kortárs gyermekirodalmi alkotások szerepe pedig az óvodákban, iskolákban különösen fontos, mert ezek az alkotások a mai kor gyermekének a mai problémákhoz adnak fogódzót. Szerencsés gyermek voltam, nekem nagyon sokat meséltek. Az óvó nénim, tanító nénim, általános iskolai magyartanárom pedig tovább táplálta a könyvek iránti szeretetemet. Híszem, hogy azok a gyermekek, akik a szüleiket olvasni látják, akiknek mesélnek, akiket jó pedagógusok vezetnek be az olvasás birodalmába, azok felnőttkorukban is örömmel fognak olvasni.

– Óvónőként a gyermekekkel való foglalkozásban nagy hangsúlyt fektettél a mesére. Hogyan alkalmaztad ezt az óvodai nevelés során?

– Óvónőként rendszeresen meséltem, és igyekeztem olyan helyzeteket teremteni a gyermekek számára, hogy ők is merjenek, akarjanak, szeressenek mesélni. A mesélés mágikus pillanata sosem lehet összecsapott, elhamarkodott, mindig igyekeztem megadni a módját. Jobban szerettem szabadon mesélni, játszani a hangommal, a tekintetemmel. Legtöbbször a földön ültünk párnákon, közel egymáshoz. Bevontam a gyermekeket is a mesébe, szereplőkké váltak, sokszor ők folytatták a történetet, gurították a mesegombolyagot, eljátszották a mesét. Báboztunk, beszélgettünk a mesékről. Dolgoztam napköziben is. Amikor délutános voltam, lefekvés előtt érkeztem a gyermekekhez. Sosem fordult elő, hogy alvás előtt ne meséltem volna. Sok örömteli pillanatot szerzett nekem a tanítás, mindig szeretettel emlékszem vissza életem ezen meghatározó szakaszára.

– Szerinted milyen a minőségi gyermek-könyv?

– A minőségi gyermekkönyvnek szeretnie és tisztelnie kell a gyermeket. Ne legyen szájbarágós, erkölcsi tanulságokat pufogtató. Legyen érdekes, izgalmas, fejlessze a szókincset, de nyelvezetében ne bonyolítson. Olyannak kell lennie, amit a felnőtt is érdeklő-

• **Simon Réka Zsuzsanna:** „a gyerekek szüksége van arra, hogy a mesékből választ kapjon az őt foglalkoztató kérdésekre, problémákra.”

déssel forgat. És az egyik elengedhetetlen feltétele a minőségi illusztráció.

– Mit csinálsz akkor, amikor nem mesét írsz, vagy a blogokat szerkeszted?

– Visszakérdeznék. Amikor dolgozom, vagy amikor nem dolgozom? Amikor dolgozom, akkor olvasok, fordítok, írok, szerkesztek. Ha nem dolgozom, akkor katalán nyelvórákra, könyvtárba járok, könyvesboltokban időzöm, olvasok, kertészkedem, utazom, kirándulok.

– Milyen terveid vannak, min dolgozol most?

– Jelenleg egy új mesekönyv ötletén és két meseregényen. Az egyik meseregény már majdnem kész. Közben elkezdtem fordítani egy hétkötetes spanyol meseregény második kötetét. Az első kötet decemberben kerül a boltokba – *Mondragó* a címe – és egy sárkány a főszereplője, egy új gyermekkönyvkiadó, a budapesti Nagyító Kiadó gondozásában.

BIRTA-SZÉKELY NOÉMI

Simon Réka Zsuzsanna

szilágysomlyói származású meseíró. Egyetemi tanulmányait a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem pedagógia–magyar nyelv és irodalom szakán végezte, majd a bölcsészkar irodalom és társadalom szakán mesterizett, később a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem neveléstudományi doktori iskolájának a hallgatója. Kutatási területei a kisebbségi anyanyelvoktatás, nyelvi jogok, nyelvgazdaságtan. 2006 óta ír meséket. Önálló kötetei – *Pukka és az évszakok*, Koinónia, 2011, *Ahány király, annyi mese*, Manó könyvek, 2013. Jelenleg Spanyolországban él és alkot. Magyar, spanyol és katalán nyelven vezet gyermekirodalmi blogokat (*Gyermekkönyvölelő*, *Cuentos de Pukka*, *Contes de Pukka*). Meséi a kolozsvári *Szívárvány* és *Napsugár* gyermeklapokban jelennek meg.

Forradalmár „kortársaik” bőrébe bújtak a Kolozs megyei diákok

Licitjáték, koktél és 1956 diáklélekkel

Hogyan kerülhet egy lapra 1956 holmi keresztretjvénnyel, licitjátékkal, igaz-hamis párbajjal és valamiféle koktéllal? Természetesen egy iskolai történelemversenyen.

1956 a hazai történelem tankönyvek mostohagyereke. A tanórákon nem úgy és nem annyit esik szó róla, mint jelentősége indokolná. Bár a forradalom szálai Erdélybe is átnyúltak, bár sokan – köztük tizenévesek – kerültek itt is évek-

ják 1956-ot. Az ünnepléssel egybekötött versenyre minden évben más-más iskolában kerül sor, az idei házigazda a kolozsvári Református Kollégium volt. A nyolc csapat Kolozsvárról – Apáczai-, Báthory-, Brassai-líceum, Református és

(itt merült fel az a bizonyos koktél is: Molotov), végezetül naplórészletet kellett írniuk 1956. október 23-áról. A sok helyes válaszon túl ezek felolvasásakor születhetett meg a teremben tartózkodókban a felismerés: a diákok talán többet megéreztek 1956-ból, mint tanáraik remélhették.

Egy ilyen vetélkedő, az erre való felkészülés segít-e a diákoknak abban, hogy kicsit másképp lássák ezt az időszakot? – kérdeztük a vetélkedőn jelen lévő történelemtanároktól.

Váradi Éva (Báthory) A hidegháború kapcsán mi mindig megemlítjük, és a kollégák is, viszont itt tudják igazán megismerni az '56-os forradalmat. A románok történelmét 8. és 12. osztályban tanítjuk, ebben a tananyagban 1956 egyáltalán nem szerepel. Egyetemes történelmet tanítunk 11. osztályban, tanárfüggetlen, hogy milyen mértékben, de úgy gondolom, hogy főleg a magyar történelemtanárok minden évben a tananyag kapcsán is, meg októberben mindig beszélnek 1956-ról a kolozsvári eseményekről is.

Korodi Alpár (Unitárius Kollégium): Nyilvánvalóan fontos ez, főleg a líceumi osztályoknál tekintettel arra, hogy kisebbségtörténelem nem nagyon, magyarságtörténelem egyáltalán nem jelenik meg a román oktatási rendszerben. Egy ilyen tevékenység befolyásolja a mai fiatalnak akár még a jövőbeli pályáját is, mindenképpen identitástudatot biztosít számára.

Jakab Antal (Apáczai): A 7. osztályos történelemkönyv beszél 1956-ról, 6–7. osztályban a magyarok történelme kötelező heti egy órában. A nagyobbaknak október 23-án beszélünk erről, és az ilyen vetélkedőkre való felkészülés alkalmával. Igyekezünk mindig más csapattal jelentkezni, hogy e verseny révén, amely egyben megemlékezés is, minél többen megismerjék ezt az időszakot. A mai gyerek nagyon nehezen tudja beleélni magát abba a korba, de

Fotók: KONDRÁT KRISTÓF

- A kolozsvári, Kolozs megyei magyar diákok egyetlen közös vetélkedőn mondják el, milyennek látják 1956-ot

re börtönbe 1956 kapcsán, bár nemzetközi jelentősége is kétségtelen, a szabadságharc Magyarország történelmének része – és ilyen tantárgy nincs a romániai iskolákban. Kisebbségi történelmet tanulnak a magyar tagozaton, itt érintik 1956-ot is. 1989 után a kolozsvári magyar iskolák diákvetélkedőkkel próbálták pótolni ezt a hiányosságot, mindenki megszervezte a maga versenyét. Ezt a törekvést „egyesítette” néhány éve a kezdeményezés: a kolozsvári, Kolozs megyei magyar diákok egyetlen közös vetélkedőn mondják el, milyennek lát-

Unitárius Kollégium –, Szamosújvárról – Ana Ipătescu- és Petru Maior-líceum – és Bánffyhungyadról érkezett.

Székely Árpád, a Református Kollégium igazgatója személyes történettel köszöntötte a diákokat. Gyerekkori emlékéiről beszélt, az alig negyvenévesen teljesen fehér hajú tanítónőről, aki 1956-ban egyetlen nap alatt őszült meg. A kollégium kórusának énekei után villámkérdésekkel kezdődött a verseny, majd a felsorolt állítások valóságtartalmát kellett megállapítaniuk a diákoknak, keresztretjvényt fejtettek

azoknak a gyerekeknek, akik ide eljutnak, ez többnyire sikerül.

Sosem volt még 1956-os tematikájú versenyen a bánffyhungyadiak csupa 11. osztályosból álló csapata. Őket arról kérdeztük, a tanulmányozott időszakból mit találtak a legmeglepőbbnek.

Okos Rebeka: Kádárról hallottam, de azt nem tudtam, hogy pontosan ki is volt. Azt tudtam, hogy kommunista volt. A tény, hogy eleinte Nagy Imrét támogatta, majd áttért a szovjetek oldalára, az nekem egy kicsit árulásnak tűnt.

György Szabolcs: Engem az lepett meg, hogy hiába kérte Nagy Imre a külföld segítségét, egyik európai ország sem támogatta ezt a magyar forradalmat. Az is meghökkentő, hogy 3300-an sajnos meghaltak a harcokban, és több mint 35 ezren kínzókamrákba, börtönökbe kerültek Kádár miatt.

Tamás Edina: Nekem nagyon nagy vakmerőségnek tűnt a 16 pont, csodálom az akkori egyetemistákat, hogy ennyire leírták a követeléseiket, és rögtön azt is kijelentették, hogy március 15-ét és október 6-át munkaszüneti napnak szeretnék.

A tanárokat arról is kérdeztük, a felkészülés során hogyan látták, az 1956-os események kapcsán mit találtak érdekesnek a diákok.

Váradí Éva (Báthory): Meglepte a diákokat az a nagyon nagy barátság, szolidaritás, amit a lengyelek a magyarokkal szemben vállaltak még akkor is, hogyha iskolánk alapítója, Báthory István kapcsán mi beszélünk például arról, hogy a magyar–lengyel barátság milyen mély, de azért újra átgondolni más dimenziókban fontos és meglepő nekik.

Korodi Alpár (Unitárius Kollégium): Inkább a képanyag az, ami meg tudja ragadni őket, mert a mai világban egy-egy kis történet pusztán elbeszélésével lehet, hogy egyszerűen nem is tudják elképzelni, mit jelentett annak idején egy pesti srácnak az élete, egy kisfilm vagy fényképek segítségével viszont teljesen más képet kapnak a forradalomról, sok esetben sokkolja őket az események brutális-valóságos ábrázolásmódja.

Bogya Katalin (Református Kollégium): A forradalmárok életkora nagy felfedezést jelent számukra. Szembesülnek azzal, hogy tulajdonképpen velük egykorú gyerekek küzdöttek a szabadságért

1956-ban. Nagy hatással volt rájuk a *Szabadság, szerelem* című játékfilm, amit együtt néztünk meg.

A 12. osztályos **Czira Izabella** viszatérő vendég az 56-os vetélkedőn: „A tavaly tanultak lényegében megmaradtak, a részleteket kellett ismételni. A verseny előtt nem sok mindent tudtam 1956-ról az 1848-as eseményekkel szemben – Petőfiék forradalmát például mindenki tudja. Jó volt megismernem ezt a XX. századi időszakot,

észlelhető a közösségi megnyilvánulásokkal szembeni attitűdváltozás: nem a kötelező iránti undorral, hanem jó szívvel mennek el egy március 15-ei ünnepségre például.

Váradí Éva (Báthory): Az, hogy részt vesznek egy ilyen témájú vetélkedőn, felnőtté teszi ezeket a gyerekeket. Rájönnek, hogy velük egykorú gyerekek az életüket áldozták, és akkor az a visszajelzés érkezik a részükről: „én nem tudom, megtenném-e ilyen önfé-

• „A forradalmárok életkora nagy felfedezést jelent a diákok számára. Szembesülnek azzal, hogy tulajdonképpen velük egykorú gyerekek küzdöttek a szabadságért.”

azért jelentkeztem idén is. Nemcsak a kapott anyagból készültem, érdekelt a téma, így aztán utánanéztam az interneten is, utánaolvastam.”

Hogyan hat a vetélkedő a részt vevő diákokra?

Bogya Katalin (Református Kollégium): A verseny hatására tapasztalható a diákokban a nemzeti kérdéshez való hozzáállás változása, fejleszti a magyarságtudatot, tudatosul bennük az az 1956, amiről korábban csak szűkösen hallhattak tanórákon. A vetélkedőnek az egész iskolában híre van, felfigyelnek rá a diákok, tudnak, beszélnek róla.

Korodi Alpár (Unitárius Kollégium): Identitástudatra ébreszti a fiatalokat – ez nemcsak a történelemtanárok, hanem minden magyar oktató feladata. Akik részt vettek 1956-os vagy 1848-as vetélkedőkön, azokon 2-3 év múltán

ledten”. Ilyenkor a tanár azt mondja, képzeld magad abba a helyzetbe, hogy ott vagy, sodor a tömeg, kiabálás van... Egy olyan társadalomban, amikor mindent készen kapnak, és lehet, hogy minden kijár nekik, nem könnyű a fiataloknak áldozatot hozniuk, vagy erről gondolkodniuk.

A vetélkedőt a Communitas Alapítvány és a részt vevő iskolák szülői bizottságai támogatták. A csapatok teljesítményét háromtagú zsűri – Deák Árpád, Vincze Zoltán történelemtanár, dr. Nagy Róbert Miklós, a Babes–Bolyai Tudományegyetem adjunktusa – véleményezte, legjobbnak a Református Kollégium, Báthory-liceum és a bánffyhungyadi iskola csapatát találták.

KEREKES EDIT

Az erdélyi magyar ifjúság röntgenképe

A legfontosabb érték az erdélyi magyar fiatalok számára a családi biztonság, a szerelem és a boldogság, ugyanakkor egynegyedük nem tud megnevezni olyan élő erdélyi személyiséget, akit nagyra értékelne – derült ki az október végén Marosvásárhelyen be-

fogó vizsgálat az erdélyi magyar fiatalokról, így a kutatóknak rálátásuk van az elmúlt 12 évre. A szakemberek azokra a kérdésekre keresték a választ, hogy mi változott, és mi állandósult a fiatalok körében ebben a 12 évben, melyek az iskolázottság,

a lakáshelyzet megoldatlansága. Az előző felmérésekhez képest, amikor gazdasági stabilitás volt a jellemző, a kulturális problémák is jobban felértékelődtek – mondta a szociológus. A vizsgálatból kiderült: a legfontosabb érték a fiatalok számára a családi biztonság, a szerelem és a boldogság. A legfontosabb szabadidős tevékenység a sportolás, a rádióhallgatás, a moziba járás, az olvasás, a színházba járás és az újságolvasás. A kutatók arra is rákérdeztek, hogy ki az az erdélyi magyar személyiség ma, akit nagyra értékelnek a fiatalok: a megkérdezettek egynegyede tudott ilyen személyt említeni. A médiafogyasztásban enyhe csökkenő tendenciát mutat a tévzés, a rádióhallgatás pedig enyhe növekedést, az internetes újságok olvasása jelentősen megugrott az elő-

- A középszintű oktatásban résztvevők aránya emelkedett ugyan, de a felsőfokú oktatási intézményeknek számolniuk kell a csökkenő kereslettel

mutatott 2013-as felmérés adataiból. Az eredményeket Barna Gergő és Kiss Tamás szociológus Erdélyi magyar fiatalok című, kétnyelvű – magyar és angol – kutatásjelentése tartalmazza. Ezt a Bernády-házban ismertették a Kós Károly Akadémia rendezvényén, amelynek házigazdája Markó Béla, az akadémia elnöke volt. Az eseményen részt vett Kovács Péter, a Kós Károly Akadémia igazgatója, Bodor László, az RMDSZ ifjúsági kérdésekért felelős főtisztviselője is.

Mi változott, mi állandósult?

A felmérésnek előzményei is vannak: 2001-ben és 2008-ban is készült át-

az anyagi helyzet, a családalapítás, a gyermekvállalás, a migráció jellemzői. A válaszokat foglalták bele a kétnyelvű kötetbe. Barna Gergő ismertetője szerint 2001 és 2013 között a 19–29 évesek körében csökkent az alapfokú végzettségűek aránya, a középszintű oktatásban résztvevők aránya emelkedett ugyan, de a felsőfokú oktatási intézményeknek számolniuk kell a csökkenő kereslettel. Fogyasztási cikkek, vagyontárgyak szempontjából növekedést tapasztaltak. Az ifjúság legsúlyosabb problémái a kutatás szerint: a munkanélküliség, pénztelenség, alacsony kereset, kilátástalan jövő, szegénység, létbizonytalanság,

„A kutatók arra is rákérdeztek, hogy ki az az erdélyi magyar személyiség ma, akit nagyra értékelnek a fiatalok: a megkérdezettek egynegyede tudott ilyen személyt említeni. A médiafogyasztásban enyhe csökkenő tendenciát mutat a tévzés, a rádióhallgatás pedig enyhe növekedést, az internetes újságok olvasása jelentősen megugrott az előző felméréshez képest.”

zó felméréshez képest. A legnézettebb tévéadók az erdélyi magyar fiatalok körében az *RTL Klub*, *TV2*, *Pro Tv*, *m1* és *Duna Tv*. E szerint jelentősen nő azok aránya, akik magyarországi televíziókat néznek kizárólag, elsősorban kereskedelmi adókat. A rádiózás terén a román kereskedelmi adók hallgatottsága nőtt, a magyaroké csökkent. Kiderült az is, hogy a sajtófogyasztás terén a helyi magyar lapok vezetnek a teljes népesség és a fiatalok körében is.

Nem az identitás a fiatalok elsődleges problémája

„El kell gondolkoznom azon, hogy támaszkodunk-e kellőképpen az ilyen jellegű közvélemény-kutatásokra” – reagált a bemutatóban elhangzottakra Markó Béla. Elmondta, a felmérésből azt szűrte le, hogy a magyar fiatalok körében az identitástudat terén nem történt visszaesés. „De a fiatalok elsődleges problémája nem az identitás, mert nem Magyarországra vándorolnak ki. Ezekből az adatokból az derül ki, hogy a gazdasági kérdéseket kellene sokkal nagyobb súllyal kezelni” – vonta le a konklúziót Markó Béla. Kiss Tamás a családszerkezet átalakulásáról is beszélt. Elmondta: a rendszerváltást követően a házasság időpontja még inkább kitolódott a továbbtanulási lehetőségek bővülésével, a társadalmi emancipációval. Nőtt az elmúlt években a gyermektelen házaspárok aránya, ám teret kezd hódítani a többgyerekes családmódel is. Utóbbi jelenlég a felsőfokú végzettségük körében figyelhető meg, akik három vagy több gyereket szeretnének. A szociológus le- szögezte: a magyar fiatalokra nem érvényes az általános séma, miszerint a magasabb szintű végzettség kevesebb gyerekkel jár.

Már nem Magyarország a migráció célsországa

A kutatók szerint az erdélyi magyar fiatalok munkavállalási potenciálja nagyon megugrott az utóbbi öt évben. A migráció célsországa is jelentős mértékben változott: Magyarország már tanulmányi célokra egyre kevésbé vonzó az erdélyi magyar fiatalok számára, megelőzte Anglia, Írország, és Németország is megközelítette. Munkavállalás terén is hasonló az átalakulás: célsországgként Németország és Ausztria már kedveltebb Magyarországnál, és az anyaországot hamarosan az Egyesült Királyság is lekörözi. „Magyarország már nem vonzó, de a magyar állampolgárság igen, ugyanis konvertálható tőkét jelent: magyar állampolgárként jobbak az esélyek, a román állampolgárság sokszor még ma is stigmatként működik” – fogalmazott Kiss Tamás.

Az oktatás és a munkaerőpiac összehangolása

A felmérés következtetéseire reflektálva Bodor László, az RMDSZ programokért

- Átalakul a családszerkezet. A felmérés szerint kezd teret hódítani a többgyerekes családmódel is

és ifjúságért felelős főtitkárhelyettese kiemelte: „A fiatalokat foglalkoztató, a jelen tanulmányban is megjelenő aktuális kérdésekre az EU 2020 stratégiába foglalt, Fiatalok mozgásban kezdeményezés mihamarabbi megvalósítása nyújthat eredményes megoldást. Ennek a kezdeményezésnek a gyakorlatba ültetése az ifjúság mobilitásának, valamint a felsőoktatásban résztvevők számának növelése, az oktatás és a munkaerőpiac összehangolása, valamint az iskolai

jelent. Ugyanakkor a szakoktatás keretében a mobilitás serkentése is szervesen hozzájárul a munkanélküliség visszaszorítási folyamatához.”

Az ifjúság mint humánerőforrás

A főtitkárhelyettes ugyanakkor hangsúlyozta: „Fontos megértenünk, hogy a társadalmi folyamatokban való részvétel nagyban elősegíti a civil szervezetek, az ifjúsági struktúrák, illetve a politikum hatékonyságát. Annak érdekében, hogy ezt a jelenséget fokozni tudjuk, olyan törvényi szabályozásokra van szükség, amelyek elősegítik és ösztönzik a közösségépítésbe és a társadalomszervezésbe való minél szélesebb körű bekapcsolódást. Ezen a területen, amint azt a felmérések is mutatják, jó úton haladunk, mely irányvonal folytatásaként rövid távú célként az önkéntesség és az aktív részvétel 40%-os európai átlagra emelését kell kitűznünk (a 2010-es Eurobarométer szerint Romániában a lakosság 20%-a vállal önkéntes munkát), míg hosszú távon a norvégiai 80% elérése jelent kihívást. Figyelembe véve, hogy a fiatalok számára perspektívát a diákmunka, az önkéntesség, valamint az ifjúsági törvény által szavatolt keretek tudnak adni, Romániának, ezen belül az erdélyi magyarságnak olyan ifjúsági stratégiát kell követnie, amely az Európában jól működő modellek mentén nem szociális problémaként, hanem lehetőségként és humánerőforrásként tekint az ifjúságra” – mutatott rá Bodor László.

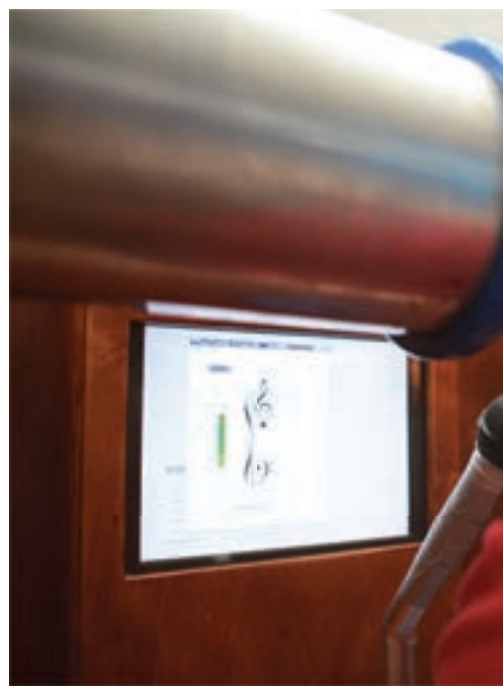
„Romániának, ezen belül az erdélyi magyarságnak olyan ifjúsági stratégiát kell követnie, amely az Európában jól működő modellek mentén nem szociális problémaként, hanem lehetőségként és humánerőforrásként tekint az ifjúságra.”

lemorzsolódás csökkentése révén várhatóan enyhíti a fiatalok körében fellelhető, a munkanélküliség által előidézett társadalmi és gazdasági problémákat. Becslések szerint 2020-ra a munkahelyek 35%-a felsőfokú képzést fog igényelni (ma ez az arány 29%), amely EU-s szinten további 15 millió új munkahelyet

Megérinthető tudomány a Csodák Palotájában

Háromszék több városában is bemutatták az érdeklődőknek a Csodák Palotája utazó kiállítását októberben. A Sepsiszentgyörgyön is bemutatkozó, Budapesten 1993-ban létrehozott interaktív tudományos kiállítás célja, hogy látványos, szórakoztató, közérthető módon mutassa be a fiataloknak a természet törvényeit, a fizika csodálatos világát. Öveges József, a magyar természettudományos ismeretterjesztés megalapítója.

Tudomány – ja Háromszéken

pozója sokszor álmodott arról, hogy lesz majd Magyarországon egy intézmény, ahol megérinthező a tudomány. Neki azonban sajnos nem sikerült létrehoznia, de a gondolat a 90-es évek elején újra életre kelt. A Csodák Palotájának Budapesten ma évente mintegy száznyolcvanezer látogatója van.

FOTÓK:
TORÓ ATTILA

Az Édes anyanyelvünk nyelvhasználati verseny Kárpát-medencei döntője

Gólyagála helyett

Negyvenegyedik alkalommal rendezték meg idén október 18–20-án Sátoraljaújhelyen az Édes anyanyelvünk nyelvhasználati verseny magyarországi, illetve Kárpát-medencei döntőjét. Épp azon a hétvégén, amikor mi, sepsiszentgyörgyi „mikeses” baglyok otthon a gólyahetet és a gólyagálát, amiről így sajnos lemaradtam. Mert mentünk, ugyebár, Kolozsvárról „delegáltak” tavaly, Erdélyből összesen nyolcan vehettünk részt a versenyen, hét lány meg én. Egyedüli fiúként. Szoktam is gondolkozni azon, hogy miért van ez mindig így...

Sepsiszentgyörgyről indultunk, sepsibükkszádi, csíkszeredai, kolozsvári, zilahi és szatmári megállók (meg persze a benzinkutas kényszerstopok) után következhetett Sátoraljaújhely. Röpke tizenhárom-tizennégy órás buszozás. De azért megérkeztünk, lepakoltunk, vacsoráztunk, kicsit még jól éreztük magunkat együtt, aztán irány az ágy, mert másnap verseny.

Pénteken a Kossuth Lajos Gimnázium tornatermében kezdtük a napot. Az ünnepi beszédek után csoportokba osztottak bennünket, majd a felvigyázó tanárok vezetésével az osztálytermekbe

vonultunk, és vártunk további félórát. Feszültségfokozás. Kilenckor megkaptuk a feladatlapokat, onnantól kezdve három óra munkaidő állt a rendelkezésünkre. A feladatlap nem volt túlzottan nehéz, habár néhány feladat kifogott a többségen. Amint végeztünk, rohantunk átöltözni – mivel a versenyre mindenki szépen kiöltözik –, hogy kicsit felfedezzük magunknak Újhelyt. Aztán még jobban felfedezhettük, mert a Zemplén Kalandparkba tartó buszt lekéstük – hamarabb indult, mint ahogy a programban szerepelt, de ezt valahogy senki sem közölte velünk. Vacsora után nagyon szép, *Sodrásban* című ünnepi műsort láthattunk a Latabár Színházban, nép-, illetve műzenei összeállítást versrészletekkel, prózával tűzdelve. Az est után még kiültünk sörözni egyet, majd ismét lefekvés. Másnap második menet.

A városháza udvarán lévő Kazinczy-szobor megkoszorúzása volt a szombati nap nyitómozganata. Ezután a három csoport (gimnáziumi I., II. és szakközépiskolai) három különböző helyszínre vonult: a Kossuth Lajos Gimnázium és az V. István Közgazdasági és Informatikai Szakközépiskola könyvtárába, illetve a városházára. Egy váróteremnek kinevezett osztályba tereltek bennünket, majd kezdődött a verseny: egyenként hívtak, mindenkinek körülbelül húsz perc felkészülési idő után kellett háromperces beszédet tartania a négy megadott téma – szociális munka (hozzászólás), Facebook (fejtegetés), divat (vitaindító), illetve zene (vallomás) – valamelyikéről. Én a zenéről „vallottam” mint életem jelentős részéről, fő befolyásolójáról. Mint később kiderült, jól döntöttem.

A verseny után ismét barangoltunk egyet a városban, délután pedig az írásbeli, majd a szóbeli versenyszámok kiértékelőjén vettünk részt. Itt általánosságban beszéltek a hibákról, elmondták a helyes megfejtéseket, illetve kiemelték a tetsző fordulatokat, beszédeket. Este a Maros Művészegyüttes *Fekete piros* című produkcióját láthattuk: népzene, néptánc, színház egyben, fantasztikus volt. Este a kollégiumban

ismerkedtünk társainkkal, jól éreztük magunkat, majd valamikor az éjszaka közepén lefeküdtünk. Most nem azért, mert versenyezni kellett másnap.

Vasárnap reggel elbusoztunk Széchalomra, ahol a Magyar Nyelv Múzeuma melletti újabb koszorúzás után kihirdették az eredményeket. A mauzóleum előtt állva hallgattuk sorra a neveket, kibattyogtunk, amikor hívtak, átvettük a díjakat, az esemény után pedig fotózkodtunk. Aztán beszálltunk a járgányunkba, és hosszabb-rövidebb megállókkal (egy tokaji borpincészet, a mátészalkai Tesco, ahol a buszunkról kiderült, hogy defektet kapott, illetve szatmári, zilahi, kolozsvári, csíkszeredai és bükkszádi búcsúzkodások és benzinkutak) jöttünk hazáig. Itthon hajnali kettőkor, holtfáradtan kászálódtam le a járműről, és még a Tokajban vásárolt bort is ottfelejtettem.

CSINTA ÁRON
a sepsiszentgyörgyi
Mikes Kelemen
Elméleti Líceum
12. osztályos diákja

Erdélyi díjazottak

Sátoraljaújhely város plakettje

- Bálint Zsuzsa, Kölcsey Ferenc Főgimnázium, Szatmárnémeti, felkészítő tanár Bagosi Ilona
- Csinta Áron, Mikes Kelemen Elméleti Líceum, Sepsiszentgyörgy, dr. Erdély Judit
- Tasnádi Zsuzsa Mária, Apáczai Csere János Elméleti Líceum, Kolozsvár, Tőkés Erika
- Tálás Eszter, Bod Péter Tanítóképző, Kézdivásárhely, Deák Magdolna

Az Anyanyelvápolók Szövetségének könyvjutalma

- Molnár Beáta, Mikes Kelemen Elméleti Líceum, Sepsiszentgyörgy, dr. Erdély Judit

A Pro Alma Matre Alapítvány különdíja

- Tímár Rita, Segítő Mária Római Katolikus Gimnázium, Csíkszereda

Szerelmes vagyok

Tamásba. Sajnos, valahogy kiderült,
és szégyelli magát, és románóra után
majdnem megvert. Hát így merjünk
bármit bevallani. Csak baj éri
a suliban az embert.
Azt hiszem, ha lehet, jövő
évharmadban beállok fiúnak,
de biztos, ami biztos, már ma
átültem a fiúk sorába,
Bocskai mellé.
Tud sakkozni, és rici-piciben sem
legutolsó. Nem érdekli, hányast kap,
ha felel. Órán bátran eszik, a tolltartója
tologatható fedelű koporsó.

A rossz idő

gonoszabb, mint a sapka.
Azt leveszem, de ez a szürkeség,
bármit csinálhatok, nem hagy
magamra.
Ilyenkor végre igaza lesz annak,
aki szerint lyukas a nagy fejem.
Azon a lyukon bújik be a felhő,
mikor az órát figyelem, hogy
lehet-e kicsit aludni még –
és hopp, szivacsos felleget ülök,
bennem is az van. Nehezen mozogok,
mint bogár a lágy viaszban, és nem
tudom, mi bánt, mi van, mit akarok.
Kiöntöm a teát, egy-két kilincsbe
beleakadok. Megyek az utcán, sapkás
alvajáró. Földrajzórán már nyitott
szemmel alszom.
Pitekantrópusz, humusz, kumulusz –
csak süssön végre ki a nap, és slussz.

Elhatároztam:

sosem megyek férjhez.
Előbb-utóbb mindenki hazudik,
és eltitkolja, amit tényleg érez.
A lényeg az, hogy megpróbáljon
csendben, békében létezni az ember.
Nem értem, minek kell annyit ígérni,
többre mennének egy csepp
türelemmel.
Inkább maradok egyedül,
nem ordítok, nem leszek ideges.
Csak elég szomorú, mikor az
egész házban a szuszogásomon
kívül nincs semmi nesz.

Egy másik jó dolog

a mértan. Ott mindig világos és
logikus: mi a szabály, és mi
miért van.
Az egyenesek párhuzamosak,
egymást metszik, vagy nincsenek
egy síkban.
Az ábrán könnyedén követhető:
igaz vagy hamis, amit róla írtam.
A megoldás legtöbbször ott virít
az orrom előtt, és ha nem találok,
olyan, mintha az üres táblán
bátyákkal szorongatnák
a királyom.

LÁSZLÓ NOÉMI

„Olvasni még nem tudunk, de írni már igen”

A sepsiszentgyörgyi Váradi József Általános Iskola I. B osztályos kisdíákjait arról kérdeztük, hogy milyennek tűnik számukra az első osztály.

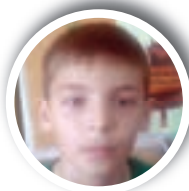
Többet matekozunk, mint az előkészítőben, de mindig ugyanazt csináljuk, már unalmas. Szeretném, ha plusz-mínuszos gyakorlatokat végeznénk, bár lehet, hogy a többieknek nehezebb lenne. Autópöckölőst szoktunk játszani a szünetben, egy pályán pöcköljük előre az autókat, építünk akadályokat, játékból pénzt is lehet nyerni, de fizetni kell, hogy továbbjuss a pályán.

Urbán Dani

Tollal is írunk már, a tanci akkor sem szid meg, ha elmaszatolódik, csak azt mondja, írjunk még egy sort. Az úszást szeretem a legjobban, és amikor tornaórán mászkálunk a bordásfalon.

Fábian Gellért

Elég nehézke az első osztály, főleg a román. Én az első osztályban a matematikát, a szünetet és a tancit szeretem. Az is jó, amikor a tanci matekórán mesél.

Szén Máté

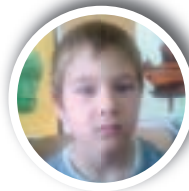
Szívesen jövök reggel iskolába, bár nehéz felkelni, anya kell nyaggasson.

Kocsis Tamás

Azt hittem nehéz lesz, ráadásul azt hittem, hogy nagyon nehéz lesz az első osztály, de nagyon könnyű. Attól félttem, hogy nem tudom megoldani a feladatokat, azt hittem, ilyenek lesznek: plusz kilenc plusz hat, és én ezeket nem tudom. De közben nem ilyenek, és meg tudom oldani.

Vítályos Anna

A vallás és a matek a kedvencem. Írás előkészítőben is volt, de most már betűket írunk, az sem nehéz, a legtöbbet már tudom nyomtatottban. Sok házi feladat van, a nagyobb testvéremmel egyszerre tanulunk otthon, a kisebb testvérem

pedig olyankor játszik. Az első osztály nagyon jó, már le tudom írni a számokat, még a hármast is, pedig az nagyon bonyolult.

Farkas Botond

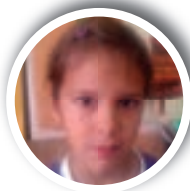
Jó, hogy meg fogok tanulni olvasni és írni. Majd el fogok olvasni egy könyvet. Már most próbálok olvasni meséskönyveket és a képes Bibliát is.

Nagy Lázár Kadosa

Jó az első osztály, de nehéz is, mert túl sok felmérőt írunk, románból főként. Románból nagyon nehezen tanultam meg, hogy mondják, hogy környezetismeret és hogy festék.

Csiszér Emese

Jó az első osztály. A központokban tanuljuk a művészetet, a matematikát. Első osztályban van furulyaóra, az előkészítőben nem volt. Már tudjuk a *Süss fel, napot*, a *Zsíp-zsupot* és a *Mackó, mackót*.

Kernászt Sára

Egy kicsit többet kell tanulni, de sok a barátom, és ezért az első osztály jobban megy. Jobban ismerjük egymást, mint előkészítőben. Már írjuk az *a* és *m* betűt, az nekem egy kicsit fárasztó.

Bálint Edina

Sokat tanulunk, és jó sok barátom van. Ezért jó az első osztály. Szoktunk papírepülőzni, és már a nagyok ellen is kiálunk focizni. Írni is szeretek, mert amikor tanuljuk a *n* betűt azzal kezdődik a nevem, a *d* betűvel pedig végződik.

Karácsony Nimród

Én az egész első osztályban a szünetet szeretem legjobban.

Zelenák Dávid

Sokat írunk, sokat tanulunk, az pedig jó. Van házi feladat is. Érdekes tanulni, nem fáradok el. Felvettük már az i betűt.

Dézsi Rebekka

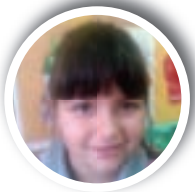
Szeretem az iskolát, de játszani szeretek a legjobban. Románból tegnap nem tudtam, mi volt a házi, fel kellett hívjuk Grétaékat, aztán észrevettük, mi a házi feladat. Elveszett egy fénykép rólam, egész vakációban azt kerestük.

Szabó Róbert

Az osztályban a betűket füzetbe írjuk már tollal is, azt nem lehet kitörölni. Van pikk, ha valakik mozgatták az asztalt, úgy kell kipikkolni, hogy a tanci ne lássa.

Szepte Eszter

Nagyon jó az első osztály. Olvasni még nem tudunk, de írni már igen.

Kajcsa Gréta

Szeretek tanulni, ezért jó az első osztály. Nagyon szeretek írni a kicsi füzetbe. Nem gondoltam arra, hogy ilyen lesz, arra sem, hogy olyan, mint az előkészítő, de pont jó lett.

Téglás Eszter

Sokat rajzolunk, én szeretek viccelődni a barátaimmal, hátulról meglepem őket, megijednek. Veszekedünk is néha, egyszer ilyen, egyszer olyan. Ha nem akarnak olyant játszani, mint én, akkor búsulok.

Bedő Anna

Az első osztály abban hasonlít az előkészítőhöz, hogy sokat játszunk, és könnyűek a feladatok.

Kovács Zsófi

Én más iskolából jöttem ide első osztályba. Itt sokkal jobban érzem magam, mert sok barátnőm van, sokat játszunk, én szeretek embereket és állatokat rajzolni.

Kopacz Anna

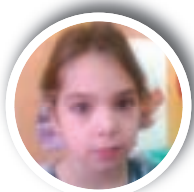
Jó, bár egy kicsit nehéz, de azért bírjuk. Vakációra három-négy könyvből adtak házi feladatot, anya segített.

Bagoly Ágota

Nehezebbre számítottam, a testvéreim mesélték, hogy nekik nehezebb volt, mert ők nem jártak nulladikba. Nekünk így könnyebb volt.

Bakó Abigél

A nulladik elsőben arra változott, hogy nehezebb. Tanuljuk a betűket, és már nincs mesesarok. A mesesarok hiányzik, most sokkal iskolásabb a termünk.

Szőcs Ágnes

Nekem jól telik itt, amikor negyedik leszek, és el kell mennem, egy kicsit fog hiányozni, de nem baj, megőrzöm az emlékeket. Ma hoztam egy könyvet, ami az állatokról szól, megmutattam, van benne egy papagáj és egy hóbagoly. Tudok egy-két dolgot a tukánról, például, hogy miért olyan hosszú a csőre: hogy tudjon leszedni néhány bogyót, mert a tukán nem húsevő, nem is ragadozó, hanem gyümölcssevő.

Bicsok Anett

Nehezebb. Többet tanulunk, kevesebbet játszunk.

Szőcs Edvin

SZÖVEG ÉS FOTÓK: BÍRÓ BLANKA

Brit szerző lánygyerekek neveléséről szóló könyvének magyar fordítását mutatták be Kolozsváron

Hová tűnik a kicsi lányunk?

Ma még altatódalt énekelünk neki, gyógyír vagyunk minden sebére — aztán mire észbe kapunk, a játékbabát naplóra cserélte, rejtegeti a mobiltelefonját, véleményének nyomatékosan hangot ad, a tündérbabából türelmetlen kisasszony lesz. Kérdezgethetjük: hová tűnt a kicsi lányom? Kamasz lett... Persze vártunk erre, de vajon készültünk rá? Itt egy új könyv, Tanith Carey *Hová tűnt a kicsi lányom?* című, a Koinónia Kiadó gondozásában megjelent könyve: „kéziszótár” kamaszlányunkhoz.

Ha modern és tájékozott szülőknek érezzük magunkat, akkor is lendületes olvasmánynak találjuk majd Tanith

„Talán a plasztikai sebészet tájainkon nem jelent még kamaszkori problémát, de a közösségi oldalak, a virtuális világ, a celebkultúra igen: kezdve attól, hogy a kortárs közösség miként hat a gyerekeinkre egészen addig, hogy mi, szülők hogyan kezeljük kislányunkat születésétől fogva.”

Carey londoni író nő könyvét, amely konkrét példák, kutatások, személyes tapasztalatok és megoldások révén, gyerekek, szülők és szakemberek megosztásával próbál eligazítani a minden kislány életében bekövetkező kényes korszakban: a kamaszkorban. A *Hová tűnt a kicsi lányom?* című könyv főként lányokat nevelő családoknak szól, de bátran forgathatják fiús szülők is, hiszen a két nem tábora ebben a korban félelmetesen hasonló jelenségekkel és kihívásokkal küszködik. Korai szexuális élet, internet és közösségi oldalak, kábítószer, piercing, netán esztétikai műtét... — nem biztos, hogy mindehhez a tapasztalt idősebbek érdemben hozzá tudnak szólni. A könyv segíthet.

A kötet november eleji bemutatóján szinte szűknek bizonyult az Életfa Családsegítő Egyesület székháza a számos érdeklődő befogadásához. A fordító Kiss Judit és a kötet ajánlóját jegyző Deme Ilona pszichológus mellett a hallgatóság is szívesen osztotta meg

kamaszkorral kapcsolatos aggályait, kérdéseit, tanácsait olyannyira, hogy a másfél órás őszinte beszélgetést csak abbahagyni lehetett, befejezni nem. Mitől is több hát ez a könyv, mint témában íródott társai?

Kiss Judit maga is két kamaszlány édesanyja, már kezdetben eloszlatta azzal kapcsolatos aggodalmainkat, miszerint ez a messzi Angliában született könyv talán nem is szólhat egy kelet-európai társadalom szüleinek. A plasztikai sebészetet várakozó 17–18 éves brit lányok esetét ő maga is a mienkétől teljesen eltérő világ sajátosságának érezte, ám haladva az olvasással, rádöbbsent: a körbejárt jelenségek teljesen azonosak az itthoni kamaszok esetében tapasztaltakkal, a különbség csupán azok megnyilvánulásában rejlik. — Hiánypótló munka, mert ezekről a kérdésekről mifelénk alig esik szó. Főleg a lányos szülők kézikönyvként használhatják, de pedagógusoknak is ajánlott — mondta.

Leseperjük a felelősséget?

Bizonyos tabutémákkal, kérdésekkel nem elég a kamaszkorban foglalkozni — egészítette ki Deme Ilona: — Rég baj van, ha a 15 éves gyerekemmel most kezdek el a szexualitásról beszélni vagy a közösségi oldalakról, nőiességről, példaképekről. Kislányos szülők is vegyék kézbe ezt a könyvet, számos gyakorlati kérdést taglal. Talán a plasztikai sebészet tájainkon nem jelent kamaszkori problémát, de a közösségi oldalak, a virtuális világ, a celebkultúra igen, kezdve attól, hogy a kortárs közösség miként hat a gyerekeinkre egészen addig, hogy mi, szülők hogyan kezeljük kislányunkat születésétől fogva. Ami Nyugaton már kezd lejárni, betüremkedik hozzánk: Magyarországon, de Bukarestben sem ritka, hogy tinédzsert plasztikai műtetre visznek, hogy sike-

resebb legyen, ne legyen frusztrált, később jobban érvényesüljön, tehát nem olyan távoliak ezek a jelenségek, mint hinni szeretnénk.

Nagy egyetértésben született a megállapítás: egy mai gyerek számára a legnagyobb veszély, ha nem figyelnek

„A gyerek érezze, hogy hibázhat, és a hibáival együtt szeretjük. Nem azt jelenti, hogy nem lehetnek elvárásaink a vele szemben, de ezek az ő személyére szabott elvárások legyenek, nem pedig a saját vágyálmaink. Fontos, hogy ne becsüljük le a gyermek fájdalmát, ne úgy vigasztaljuk, hogy »Ó, nem számít!«. Hogyne számítana?”

rá a szülei. — Azt hiszem, kicsit túl van ez lihegve, mintha csak a média formálná a gyerekeinket, csak a celebek, a cyberhősök, és közben egy kicsit leseperjük a vállunkról a felelősséget — mondta Deme Ilona. — A gyereke jó esetben 9–12 éves koráig ki van a legnagyobb hatással, ki a példaképe? A szülei. Fontos, hogy a gyerek a kommunikációs csatornákat, médiaformákat megtanulja használni, és ebben a szülő segíthet. Az is kérdés, hogy milyen példát mutatunk a gyerekeinknek, mert ha én egész nap otthon a Facebookon lógok, akkor elég nehéz azt mondani a kamasz gyerekemnek, hogy ez veszélyes, függőséget okoz.

– Még nem nőtt fel az a generáció, amely interneten szocializálódott, nem tudhatjuk, milyen öregemberek válnak belőlük, de tértől, időtől függetlenül kijelenthetjük: a szülői jelenlét kezdettől fogva egészen felnőttkorig vagy még azon túl is a legfontosabb. Ha a szülő ott van a gyerek mellett, akkor jöhet a kamaszkor vihara, sodorhatja magával a gyereket, lehet, hogy a szülő úgy érzi, eltávolodik tőle, nem lát bele az életébe, de valószínűleg, mire ezek az évek lezajlanak, gyermeke visszatál hozzá – hangsúlyozta Judit a kötet egyik végkicsengését.

Régi problémák új köntösben

– Olyan témákat taglal a könyv, amelyekre a mai fiatal szülőknek, mivel nem abban nőttek fel, nincs megoldási sémájuk, nincsenek tapasztalataik – mondta Deme Ilona. – Felnőttként találkoztunk ugyan egyes jelenségekkel, ám nem tudhatjuk, hogy egy kamaszban ezek mit válthatnak ki, milyen sérüléseket okozhatnak. A mai szülők gyerekként nem találkoztak a tévéműsorok sok fajtájával, celebműsorokkal, tehetségkutatókkal, gyerekszépségversenyekkel – sok szülő beleesik abba a csapdába, hogy úgy érzi, ez sikert hozhat gyerekének már ilyen korán, megalapozhatja a jövőjét, felfigyelnek rá, és nem látja az esetleges buktatókat. A leggyakoribb probléma, amivel megkeresnek, egyelőre mégis inkább a kortárs kapcsolatok hatása: befogadják-e egy csoportba vagy kiközösítik. Igazából ezek is régi problémák, megvoltak a mi időnkben is, 5–8. osztályban megvoltak a lányos klikkek, akik menstruáltak, azok nem fogadták be a nyeszlettebbeket, akinek az apukája külföldön dolgozott, akinek farmernadrágja volt, külön csoportokba tömörült. Ám míg akkor legfeljebb összesúgtak valakinek a háta mögött, most kinyomják a Facebookra, hogy nem tudom ki béna, és akkor rajta röhög az egész iskola. Fontos a családban megbeszélni, melyek a közösségi oldalak buktatói, hogyan használjuk, hogy ez nem magánügy, hanem köztér, semmi olyasmit ne tegyél, amit megbánhatsz, mert lehet, hogy nem tudod visszavonni – hangzott el.

A pszichológus figyelmeztetett: bár nagyon fontos, a feltétel nélküli szeretettel még nem biztos, hogy sikerül a kamasz gyermekemet megvédenem attól, hogy rossz társaságba kerüljön, korán szexuális kapcsolatot létesítsen,

Fotó: MAKKAJ BENCE

• Sajó Enikő, Kiss Judit és Deme Ilona a kolozsvári könyvbemutatón

megrészedjen 13 évesen. – Nagyon erős a kortárs kapcsolatok hatása, ameddig szülőként jelen vagyunk, kommunikálunk, addig legalább foghatjuk a homlokát... Ott lehetünk, ha szüksége van ránk – tanácsolta Deme Ilona. – A gyerek érezze, hogy hibázhat, és a hibáival együtt szeretjük. Nem azt jelenti, hogy nem lehetnek elvárásaink a gyerekkel szemben, de az ő személyére szabott elvárások legyenek, nem a saját vágyálmaink. Fontos, hogy ne becsüljük le a gyermek fájdalmát, ne úgy vigasztaljuk, hogy „Ó, nem számít!”. Hogyne számítsa? Ott törik össze a lelke, amikor kiközösítik. De legalább odatartjuk a vállunkat.

Kiss Judit arra is emlékeztetett: fontos meghallgatni a kamaszt akkor, amikor mondanivalója van. – Ha haláláradtan hazaérsz, és a gyerek lelkesen meséli, éppen hol tart a *Harry Potter*rel, akkor is ott kell lenni, mert ha legyintesz, a bizalom csorbulhat. A gyerek nem akkor beszél, amikor időt szánsz rá, hanem amikor mondanivalója van, nyomja valami a begyét, ami neki aktuális, akkor kell mindent félretéve meghallgatni. Ellenkezőleg gyorsan kialakul az a meggyőződése, aminek hangot is ad, hogy „Anyá, téged ez nem érdekel, téged én nem is érdekellek”.

Édesapa, egyszülős család és ami a könyvből kimaradt

A beszélgetés kitért az apa szerepére a lány életében: a jelenlétében az édes-

anyára, más nőkre tett megjegyzésekkel is tulajdonképpen saját lányát befolyásolja, alakítja az édesapa. Az egyszülős családok témája is felmerült, ahol a kamaszok sajátos problémákkal küszködnek. Elhangzott az anyai aggodalom: az édesanyjával élő kamaszlánynak önbizalomhiánya lehet, mert úgy érzi, őt már egyszer elhagyták. Nincs ott állandóan az apa, akibe először lesz szerelmes, aki őt majd elveszi feleségül.

A fordító és a pszichológus abban is egyetértett, mi az, amit még beleírtak volna a könyvbe: hogy mennyire fontos az iskola és a szülők együttműködése. A legtöbb iskolában délutáni program is van, a gyerek a napja nagy részét ott tölti, nagyon sok mindenre rálát a tanító, az osztályfőnök, a pedagógus, és milyen jó (lenne) az élő kommunikáció az iskola és a szülők között. Vagy mennyire jó, ha az iskolában vannak bizonyos keretek és szabályok: pl. nem használunk mobilt, nem járunk forrónadrágban, nem facebookozunk az iskolában.

És végezetül álljon itt egy nagy felelősséget is jelentő biztatás egy édesapától: addig maradunk példaképek gyermekeink számára, amíg megérdemljük, amíg hitelesek vagyunk.

KEREKES EDIT

Látlet a hazai tankönyvkiadásról

Gyermeink viszonylag használt könyvet kap tanévkezdéskor. Vajon miért? Több magyarázat is lehetséges. Az első és legkézenfekvőbb, hogy az állam által biztosított tankönyv még forgalomban van, mert kevesebb mint négy esztendeje számított teljesen újnak – a forgalomból való kivonásig azért ennél jóval több szokott eltelni.

tankönyvkiadóval. Romániában ma több mint száz kiadó foglalkozik tankönyvkiadással, nagyjából 15 számít nagy kiadónak, és összesen hat-hét kiadó ad ki magyar tankönyveket is. Ha tehát nem érkezik a könyv, vagy az iskola adta le későn a rendelést, vagy a tanfelügyelőség tévedett valahol, vagy az illető tankönyvkiadó. Ez utóbbi azt

delet szabályozza: abból élünk, amit eladunk. A többi kiadóhoz hasonlóan természetesen igyekszünk élni a különböző támogatási lehetőségekkel, pályázunk, hol nyerünk, hol nem” – válaszolta a helyzetet a kiadó igazgatója.

Az Országos Tankönyvkiadó egyike a legnagyobbaknak, piaci részesedése nagyjából tíz százalék, de Dáné szerint még az információk terén sincsenek kivételezett helyzetben a más kiadókhoz képest. Monopolhelyzetben 1994-ig volt, akkor a Világbank finanszírozásában kiírták az első versenytárgyalást az alternatív tankönyvekre. Kezdetben nyilván előnyben volt az addig egyeduralkodó tankönyvkiadó, később azonban többiek is egyre nagyobb szeleteket szakítottak le a piacból. Magyar nyelvű tankönyvekkel is több kiadó foglalkozik: fordítottakkal többen, eredeti magyar nyelvűekkel kevesebben. Az Országos Tankönyvkiadónál mindeddig egyszer fordult elő az a szokatlan helyzet, hogy egy magyar nyelven írt tankönyvet románul is kiadjanak: egy tizenegyedik osztályos matematika-tankönyv jelent a kivételt.

Alternatívák és döntések

„A tankönyveket és a segédkönyveket egyaránt a tanügyminisztériumnak kell engedélyeznie. Ahhoz, hogy tankönyvvé nyilvánítsanak egy könyvet, a minisztérium időnként versenytárgyalást szokott szervezni. Erre a licitre címenként többen is jelentkezhetnek, és rendszerint nemcsak egy nyertest hirdetnek, ez magyarázza, hogy több tankönyv is megjelenik ugyanazzal a címmel: így születnek az alternatív tankönyvek. Azért alternatív, mert a tanár, az iskola vagy a diákok dönthetik el, hogy melyiket választják” – magyarázza Dáné. Azt talán mondani sem kell, hogy konkurens magyar címeket évfolyamonként és tantárgyanként azért lényegesen kevesebbet találunk, mint román, de ez az arányokat tekintve érthető.

A versenytárgyalás szempontjai is érdekesek. „A könyvek két kritérium szerint versenyeznek: tartalmi és formai, illetve árak kategóriájában. Amelyik tankönyvtervezet eléri az

Másik változat: az iskola nem kapott megfelelő mennyiségű pótlást az illető kötetből ahhoz, hogy csak az elfogadható minőségű könyveket osszák szét szeptemberben. Hogy miért nem kapott az iskola új könyveket, amivel szinten tartható a különböző tantárgyak kötetállománya? Teljes osztályok számára új könyveket csak új tartalmú tankönyvek megjelenése után biztosít a tanügyminisztérium, egyébként csak a szükségesnek ítélt pótlásról gondoskodik.

A szinten tartó pótlás esetleges elmaradásáért azonban az utóbbi években már nem a minisztérium a közvetlen felelős, hanem az iskola vagy a megyei tanfelügyelőség, valamint az illető tankönyvkiadó. Az iskolák által leadott rendeléseket ugyanis a megyei tanfelügyelőség összesíti, és ez alapján kötnek szerződést az érintett

is válaszolhatja: nem teljesíti a megrendelést, mivel annak mennyisége túl kicsi a gazdaságos nyomáshoz. A magyar nyelvű tankönyvek helyzete így aztán példányszám miatt is bonyolult.

Országos, de nem egyetlen

Kívülállóként joggal gondolhatnánk, hogy az Országos Tankönyvkiadó egészen más, mint a többi, hiszen mégiscsak állami tulajdonú. Dáné Károly igazgatóval beszélgetve azonban kiderül: sokkal több a közös nevező, mint az eltérés. „A kiadó ugyanúgy szereplője a tankönyvpiacnak, mint a magánkézben lévő kiadók, csak épp állami tulajdonban van. Ez az jelenti, hogy év végén az államkasszába utaljuk a megtermelt profit bizonyos százalékát, de a kiadó alanyi jogon semmiféle támogatást nem kap az államtól. Ezt egy 1995-ben született kormányren-

• A SZERZŐ FELVÉTELE

elvárt tartalmi szintet, továbbra is versenyben marad. Ha egy százas skálán hetven pont a minimális elvárt szint, akkor a hetvenkét és kilencvennyolc pontos is tovább versenyez gyakorlatilag egyenlő helyzetben – legalábbis eddig ez volt a gyakorlat –, és ez szerintem nem túl szerencsés. Az árak ver-

„Már az is előfordult, hogy a jobb tartalmú könyv a közpénzzel való takarékoskodás címszó alatt kihullott a versenyből. Az árajánlatok természetesen titkosak, innen a valódi verseny, ami – a fentiek alapján – valamivel előbbre tartja az anyagi szempontokat, mint a minőséget.”

senye ugyanis úgy zajlik, hogy megállapítják, melyik a legalacsonyabb árajánlat, és csak azok a könyvek nem hullnak ki a rostán, amelyek ahhoz képest kevesebb, mint negyven százalékkal drágábbak. Ellenkező esetben már nem fogadják el a könyvet államilag támogatott, vagyis a diákok számára ingyenes tankönyvként.” Ezért már az is előfordult, hogy a jobb tartalmú könyv a közpénzzel való takarékoskodás címszó alatt kihullott a versenyből. Az árajánlatok természetesen titkosak, innen a valódi verseny, ami – a fentiek alapján – valamivel előbbre tartja az anyagi szempontokat, mint a minőséget. Mindezzel együtt a liciten kihulló könyveket is ki lehet adni, csak nem ingyenes tankönyvként kerülnek forgalomba, hanem a szabadpiacon. Mint ahogy elviekben az is lehetséges, hogy az ingyenesen igényelhető tankönyveket szabadeladásban megvásárolja a szülő. Annak azonban, hogy megvetessék a diákokkal a tankönyveket – legalábbis a kötelező tíz osztály keretében –, viszonylag kevés a valószínűsége. Kivételt főleg a nyelvkönyvek jelentenek: külföldi kiadók igénylik a tankönyvminősítést, de árusítják kiadványaikat.

A segédkönyveket is jóvá kell hagynia a minisztériumnak, de nem licit keretében, mivel azok szabad-eladáson vesznek részt: csak minőségi ellenőrzés történik. „A bökkenő a gyakorlatban jelentkezik: a tanügyminisztériumban nincs ezzel foglalkozó állandó bizottság, így aztán sokszor nagy késéssel érkezik akár a pozitív, akár a negatív válasz. A dilemma: kinyomtatjuk-e és forgalmazzuk-e a könyvet még a pozitív válasz megérkezése előtt? A gyakorlatban több kiadó is azt a megoldást választja, hogy az előkészített könyvet még a minisztériumi jóváhagyás előtt kiadja, mint ahogy az is előfordulhat, hogy nagyon jól sikerült segédkönyveket az érvényes tankönyvek helyett használnak” – választa Dáné Károly.

Tizedik után

De mi történik a tizenegy-tizenkettő-es tankönyvek esetében? Ezek az osztályok már nem részei a kötelező oktatásnak, ezért a szükséges tankönyvek nem is ingyenesek. A minősítés itt is csak tartalmi vonatkozású a tanügyminisztérium részéről, a szabad piacon minden kiadó annyiért adja el a könyvét, amennyiért tudja. „A gyakorlat azt mutatja, hogy a diákok elsősorban olyan könyveket vásárolnak, amelyekből vizsgákra készülnek, így a nem vizsgatantárgyból készült könyv szinte eladhatatlan. Vannak olyan tantárgyak, amelyekből senki nem készít könyvet, mert attól tartanak, hogy képtelenek lesznek eladni. Különösen szaktantárgyakra érvényes ez, a magyar nyelvű szaktantárgyakra pedig fokozottan, mert veszteségből senki sem tud megélni. A vizsgatantárgyakból pedig – s ez főleg a román nyelvű vizsgatantárgyakra vonatkozik – sokszor dömping van.”

Az idei tanévkezdés előtt az Országos Tankönyvkiadó több mint ötszáz ezer tankönyvet szállított ki, egy könyv átlagára 4,18 lej. Ebből azonban még le kell számítani tíz százalékot, amit a megyei tanfelügyelőségek az elosztásért visszatartanak az árból. A magyar nyelvű könyvek átlagban valamivel drágábbak, aminek kétféle magyarázata is lehet: fordítás esetében a pluszjogdíjak emelik az árat, de eredeti magyar könyvet is drágább kiadni, mert a kisebb példányszám nyomása többbe kerül. Országos szinten egy

Román nyelv és irodalom nekünk

Román nyelv és irodalom tankönyveket kiadtak kifejezetten kisebbségek számára, az elemi osztályokban tanulók és öt-nyolc osztályosok számára egyaránt. A tapasztalat viszont azt mutatja, hogy ötödik osztálytól kezdve legtöbbször a román anyanyelvűeknek szánt tankönyveket használják. Hibáztathatnánk a tanárokat, ám szempontjaik érthetők: ha nem a nehezebb tankönyveket alkalmazzák – amelyek sokszor még a román diákok számára sem könnyűek –, sokkal kisebb eséllyel vágnak neki a tanulók a nyolcadik osztályt záró országos felmérés legtöbb magyar diák számára legnehezebbnek számító megmértetésének. Az elvárások ugyanis egyformák a román és a kisebbségi diákokkal szemben. A nem román anyanyelvűeknek szánt ötödikes és hatodikos román tankönyvet 1999-ben hagyta jóvá a tanügyminisztérium, azóta változatlan a tartalma, mindkettőt az Országos Tankönyvkiadó adja ki. Idén 2594, illetve 2084 példányt rendeltek belőlük. A hetedik és nyolcadikos román nyelv és irodalom speciális tankönyveket a dévai Corvin Kiadó gondozta, azokat 2002-ben, illetve 1998-ban hagyta jóvá az illetékes minisztérium. „Ezek a könyvek *Román nyelv és irodalom a kisebbségek számára* címmel készültek, de az új tanügyi törvény szerint már külön tankönyv kell a magyar, német és ukrán gyerekeknek is. A jelenlegi könyveket csak a végén található néhány oldal szótár különbözteti meg egymástól. A könyveket úgy állították össze, hogy nyolcadik osztályig megpróbálja utolérni az általános tankönyvet. A szándék az volt, hogy a sajátos tankönyvből tanulva is sikeresen lehessen szerepelni az országos felmérésen, ám míg a könyvek tartalma nem változott, a vizsgák igen” – foglalja össze Dáné Károly.

évfolyamon átlagosan 12 ezer körüli a magyar diákok száma.

Tankönyvlicitre várva

Elméletileg minden ingyenes tankönyv négy évig van forgalomban, de tartalmilag valamennyi kötet legalább hétesztendő. A legutóbbi tankönyvlicitet ugyanis 2006-ban írta ki a tanügyminisztérium, akkor is csak a negyedik osztályosok számára adtak ki új könyveket. „Ha a tankönyvszerzők

számára nincs kihívás, egy ideig még csinálgat segédfüzeteket, munkafüzeteket, de aztán beleun. Így tűnnek el a saccskán a tankönyvszerzők” – mondja Dáné. Az Országos Tankönyvkiadónál azért készülnek a licitre, mert az első és második osztály számára új tantervek jelentek meg, mihamarabb szükség volna hát az azokhoz igazodó új tankönyvekre is. „Ráadásul a szakértőknél szeretnék, hogy a hagyományos, papíralapú tankönyvekkel párhuzamosan az elektronikus, digitális tankönyvek is megjelenjenek, a liciten pedig mindkettőt be kell majd mutatni. Holott ezzel kapcsolatban senkinek, sem a kiadóknak, sem a szerzőknek nincs tapasztalatuk, de még a minisztériumnak sincs. Ezért mindenki egy helyben toporog. Az elvárások végleges formáját még senki nem látta, nem tudjuk például, hogy mennyire kell elmélyülni a digitális tankönyvek interaktivitása területén, pedig ennek jelentős anyagi vonzatai vannak.” Közben az idő vészesen fogy, rengeteg apróságot, fontos részletet nem tudnak, ezért egyelőre az eddigi tapasztalatok alapján próbálnak készülni. „Egy hagyományos tankönyv előkészítésére a nemzetközi gyakorlat szerint egy évre van szükség, a hazai gyakorlatban azonban fél év sem áll rendelkezésre. Eddig februárban rendezték a liciteket, mert a nyertes kötetek közül a tanároknak ki kellett választaniuk, hogy melyikből tanítanak” – válaszolja az igazgató. Dáné Károly egy javaslattal is élt: előbb a papírváltozatokat versenyeztessék, és a nyertes papírváltozatokat digitalizálják. Szerinte azért késik a licit, a szükséges metodológia meghirdetése, mert előzetes tapasztalat híján nagyon nehéz meghatározni az elektronikus könyvek módszertanát. Így lehet az, hogy még november derekához közeledve sem történik semmi, ezért aztán fennáll a veszély, hogy a jövő tanév is a régi tankönyvekkel kezdődik. Egyelőre egyébként az sem biztos, hogy melyik osztályok számára lesz versenykiírás: az első és másodikok számára a legvalószínűbb – hiszen az új tanterv már készen áll –, de lehetséges, hogy az ötödikes új tanterv is elkészül.

A kolozsvári Ábel Kiadóban is a módszertan meghirdetésére várnak, és latolgatják az esélyeket. „Úgy tervezik, hogy minden elektronikus legyen. Nagyon akarnak lépni, miközben az is kérdéses, hogy miért kell a kisgyermeknek kutyü

felett görnyednie” – fogalmaz Szikszai Attila, az Ábel kereskedelmi igazgatója, aki a szerzői jogok ingoványos terepe miatt is aggódik. További kérdés: hogyan lehet vagy kell animációt, mozgóképet magyar irodalom vagy matematika tankönyvek esetében alkalmazni, mint ahogyan a software-háttér sem

„A szakértőknél szeretnék, hogy a hagyományos, papíralapú tankönyvekkel párhuzamosan az elektronikus, digitális tankönyvek is megjelenjenek, a liciten pedig mindkettőt be kell majd mutatni. Holott ezzel kapcsolatban senkinek, sem a kiadóknak, sem a szerzőknek nincs tapasztalatuk, de még a minisztériumnak sincs.”

tisztázott. „Óriási anyagi befektetést igénylő tervekről beszélünk, miközben a tanárok bére is problémát okoz a tanügyminisztériumnak” – vélekedik Szikszai Ildikó, az Ábel igazgatója. Ő úgy látja, hogy a kiadók számára mindenképp hatalmas anyagi befektetést jelent a digitális könyvek elkészítése, miközben az sem biztos, hogy a versenytárgyaláson – tartalmi okokból vagy az ajánlott ár miatt – a termék megfelel majd az elvárásoknak. A kockázat tehát nem kicsi.

Könyvek élete

„A 2000-es indulásunkkor még szabadpiac volt a líceumi oktatásban, aztán 2003-ban tizedik osztályig lett kötelező az oktatás, ez azt jelentette, hogy ingyenes tankönyveket kellett biztosítani a gyerekeknek – idézi fel Szikszai Ildikó. – Ezért a tanügyminisztérium felvásárolta mondhatni papíráron a jóváhagyott tankönyveket. Sok középiskolai könyvünk volt, így ezzel jelentős kárt okoztak nekünk és más kiadóknak is.” Az Ábel Kiadót alapító pedagógusszövetség veszteség árán is vállalta könyveik eladását, hisz csak így biztosíthatták a magyar gyerekek magyar nyelvű tankönyveit.

A kiadó helyzete a felvásárlás után sem lett könnyebb, hisz előfordult, hogy azért nem fogadták el a tankönyvüket, mert a kiírás nem „Matematika”-ra, hanem „Matematică”-re vonatkozott, de az alacsonyabb példányszámból adódó valamivel magasabb ár miatt is maradtak már ki licitből. „A magyar nyelvű könyv nehezen fér bele az árba. Olyan is volt már, hogy a román kiadók is »ütötték egymást«, mert az egyik eldöntötte, hogy dömpingáron kínálja a tankönyvét csak azért, hogy elvigye el az egész rendeltet, mellette meg eladja a munkafüzetet háromszor annyit, így pótolva a veszteséget.”

A könyvek „életének” fontos aspektusa az árképzés. A tankönyvek évenkénti változatlan újrayomásakor és újravásárlásakor a tanügyminisztérium minden évben egy százalékos körüli inflációval számol. A statisztikai hivatal ugyanis a tankönyvszektorra vonatkozó adatokkal dolgozik, nem pedig a gyártási szféra jóval nagyobb mértékben infláló áraival. Voltak kiadók, akik emiatt nem voltak hajlandók az utánnyomásra, inkább a szabadpiacon próbálták értékesíteni könyveiket – tudtuk meg Szikszai Attilától. Tankönyveket ugyanis nemcsak a tizenegy-tizenkettedikesek számára árulhatnak a kiadók, hanem a többi osztály diákjainak is.

Az ötödikes magyar nyelv és irodalom tankönyv például 14 éve változatlan, holott a tanmenet lényegesen változott. „Valóban változott, de nem olyan mértékben, hogy új tankönyvre lett volna szükség. A törvény értelmében ugyanis csak akkor kell változtatni a könyvön, ha annak tartamához képest 25 százalékos meghaladó a változtatás. Ezt a sarokszámot igyekeznek nem meghaladni” – avat be Szikszai Ildikó. Ezért a szülők megveszik a kiegészítő anyagokat, hogy legyen miből tanuljon gyermekük.

Magyarországon például úgy működik a dolog, hogy bárkinek bármikor elbíralták a könyvét, aztán jóváhagyták, vagy sem. Ha igen, a könyv felkerült a hivatalosan elfogadott könyvek listájára, és a tanárok választhatták azt a könyvet. Nálunk csak kiadó nyújthat be könyvet elbírálásra, és csak akkor, amikor a minisztérium azt mondja, hogy lehet.

DÉNES IDA

Kiállnak tanáraik mellett az egyetemisták

Több ezer egyetemi hallgató csatlakozott november 13-án a nagyvárosokban zajló utcai tüntetésekhez, a diákok pedig japánsztrájkjal támogatták tüntető társaikat. Az egyetemistákat tömörítő Országos Diáktanács (ANOSR) az akcióval a hónap elején tiltakozásba kezdett oktatókkal vállalt szolidaritást. A diákszervezet Kolozsváron, Temesváron, Bukarestben és Jászvásáron szervezett nagyszabású megmozdulásokat, de Nagybányán, Nagyszébenben és Gyulafehérváron is utcára vonultak a hallgatók „Tanulni akarunk, nem emigrálni”, „Oktatás nélkül minden nemzet meghal” jelszavakat skandálva. Kolozsváron a Haşdeu diáknegyedből mintegy ezren indultak a Főtérre, hozzájuk számos magyar egyetemista is csatlakozott, akik a Kolozsvári Magyar Diákszövetség (KMDSZ) jelképeit viselték. Eközben az iskolákban országszerte japánsztrájkot tartottak, a tanulók fehér karszalaggal ültek be órára. Az egyetemisták és diákok legfőbb követelése az oktatási rendszer támogatásának növelése, a pedagógusokhoz hasonlóan ők is úgy vélik, hogy a kormánynak a bruttó hazai termék (GDP) legalább 6 százalékát kellene az ágazatra fordítania. Magyarai Tivadar, az RMDSZ oktatási főtitkárhelyettese a KMDSZ alapító tagjaként támogatásáról biztosította az egyetemistákat. Rámutatott, a kormány idén összül 30 százalékkal viszszaavágta az egyetemi fejkvótát, és az ösztöndíjalap sem nőtt az elmúlt években, ráadásul a diákok késve kapják a támogatást.

Csak a kezdő pedagógusoknak nő a bére

Jövő évben nem növeli a közalkalmazotti béreket a kormány, csupán a pályakezdő pedagógusok fizetését emeli 10 százalékkal – jelentette be Victor Ponta miniszterelnök. Utóbbi döntést a kormányfő azzal indokolta, hogy ezzel vonzóbbá tennék a fiatalok körében az ágazatot, ugyanakkor a tanárok motivációját is növelnék. A kabinet arra is felhívta a figyelmet, hogy az iskolai és egyetemi tanárok a közpénzekből fizetett alkalmazottak 21 százalékát teszik ki. Az elmúlt hetekben a pedagógus-

sok és az egészségügyi alkalmazottak nagyszabású tüntetéseket rendeztek Bukarestben és más nagyvárosokban, és általános munkabeszüntetést is kilátásba helyeztek, ha a kormány nem vezet be magasabb béreket a pályakezdők számára. A közalkalmazottak legfőbb követelése, hogy a kabinet jövő évben a bruttó hazai termék (GDP) legalább hat százalékát biztosítsa egyenként a két ágazatnak. Ponta azonban a hónap elején úgy nyilatkozott, hogy ezt csak adóemeléssel lehetne teljesíteni. A kiszivárgott 2014-es állami költségvetés tervezete szerint a kabinet az ideinél alig nagyobb összeggel finanszírozná a tanügyet: 8,5 milliárd lejt szán az oktatásnak, ami 1,4 százalékkal haladja meg az idei évi, a GDP 2,3 százalékát kitevő összeget. Bogdan Hossu, az Alfa Kartell szakszervezeti tömörülés elnöke elkeserítőnek nevezte a kormány döntését, és úgy vélte, ez újabb elégedetlenséget szül az oktatók körében.

Újra kiadják A székelység történetét

Újabb kiadásban jelenik meg *A székelység története* című könyv, a kiadványból kézikönyv is készül az iskolai tevékenység megkönnyítése végett, ugyanakkor román nyelven is megjelentetik. A Csíkszeredában a témában tartott vitafórumon a Hargita megyei történelemtanárok osztották meg a könyv használata során szerzett tapasztalataikat a kiadvány szerkesztőivel, hogy figyelembe vehessék azokat az új kiadás előkészítése során. „Ernek a könyvnek mindig is kettős szerepet szántunk: egyrészt azt, hogy választható tantárgyhoz vagy körüi tevékenységhez szolgáljon segítségül, másrészt kézikönyvnek is szántuk azok számára, akik már nem iskoláskorúak, de érdekli őket a székelység története” – jelentette ki Ferencz S. Alpár, a könyv egyik szerzője. Hermann Gusztáv Mihály egyetemi adjunktus, a könyv szerkesztője arra mutatott rá, hogy a kiadvány egy évvel ezelőtti megjelenését markáns pozitív, illetve negatív visszajelzési hullám követte. Mint mondta, a bukaresti sajtó sokszor igazságtalanul támadta a könyvet, míg a magyar szakmai részről jövő, többnyire részletkérdésekre vonatkozó észrevételeket megszívlelendőnek tartják. A jelen lévő történelemtanárok közül volt, aki arra hívta fel a figyelmet, hogy

a kiadványt inkább a körüi tevékenységeken kellene használni, semmint egy választható tantárgy segédeszközeként. Egy másik felszólaló szerint a könyvet az általános iskolások mellett a középiskolások számára is hozzáférhetővé kell tenni. Emellett volt, aki a csángókkal foglalkozó fejezeteket hiányolta a tankönyvből, de egy munkafüzet elkészítésének ötlete is felmerült. Hermann Gusztáv Mihály elmondta, az új kiadás mellé tervezik egy kézikönyv jellegű verzió készítését is, emellett fontos célkitűzés a hiteles román fordítás megszerkesztése, kiadása. A tavaly megjelent *A székelység története* című könyv eddig 30 ezer példányban fogyott el.

Támogatás fiatal határon túli oktatóknak

Fiatal, határon túli magyar oktatókat támogat összesen 40 millió forinttal az Emberi Erőforrások Minisztériuma és a Balassi Intézet. A pályázatra december 9-éig lehet jelentkezni. A *Kormány.hu* oldalon megjelent felhívás szerint a fiatal, határon túli magyar oktatói ösztöndíjra a 2013/2014-es tanévben a szülőföldi felsőoktatási intézmények valamelyikében oktatói tevékenységet folytató román, szerb, szlovák vagy ukrán állampolgárságú, magyar nemzetiségűek jelentkezhetnek. Azok az oktatók kérvényezhetik a támogatást, akik az idén július 31-éig még nem töltötték be a 36. életévüket, míg ukrán állampolgárság esetén ez a korhatár a 40. életév. A kérelem beadásának további feltétele, hogy a pályázó főállású oktatóként (munkaviszonyban vagy megbízási szerződéssel) dolgozzon, és órarend szerinti oktatói tevékenységet folytasson magyar nyelven is, és/vagy órarenden kívüli rendszeres oktatói tevékenységet végezzen magyarul olyan képzésben, ahol a tanévben órarend szerint nincs magyar nyelvű oktatás. A pályázaton történő részvételnek nem akadály a magyar állampolgárság (azaz a kettős állampolgárság) megléte, vagy az arra irányuló kérelem benyújtása – írták. A pályázaton legfeljebb 80-an kaphatnak támogatást. Az ösztöndíj a tanév 10 hónapjára szól, havi összege személyenként 50 ezer forint, így a tanév egészére félmillió forint. A pályázatokról az értékelő bizottság javaslata alapján Hoffmann Rózsa köznevelési államtitkár dönt december 31-éig.

Magyar osztályokat vonnának össze Váradon

Összevonná az alacsony létszámú magyar nyelvű osztályokat Nagyváradon Ilie Bolojan polgármester. Az előjáró gazdasági szempontokkal indokolta tervét, és elmondta, fel is vette a kapcsolatot a Bihar megyei tanfelügyelőséggel az ügyben. „Támogatom a magyar nyelvű oktatást, de az nem normális, hogy van egy osztályod a Cantemirben 11 gyerekkel és egy másik a Bălcescuban szintén 11 gyerekkel. 22 fős osztályok kellenek, különben túl sok lesz a kiadás” – magyarázta a sajtónak Ilie Bolojan, aki szerint az oktatási minisztérium által biztosított pénzkeret nem fedezi a tanintézetek fenntartási költségeit. Kéry Hajnal Bihar megyei főtanfelügyelő-helyettes az előjáró tervére reagálva arra hívta fel a figyelmet, hogy a kisebbségi oktatást nem lehet azonos szempontok alapján kezelni a többséggel, a pénzhiányt elmondása szerint az állami költségvetés módosításával szokta korrigálni a kormány. Arra is rámutatott, hogy az előjáró által említett két iskolában egy ötödik, illetve egy előkészítő osztály működik csökkentett, azaz 12 fős létszámmal, így a főtanfelügyelő-helyettes szerint az összevonás nem is lenne megoldható. Hozzátette, alacsony létszámú osztályok román iskolákban, például a többségében magyarul is értik a román nyelvet, de senki nem kérte az összevonásukat.

Sok az összevont osztály Kovászna megyében

Összevont osztályban tanul a Kovászna megyei diákok egynegyede – hívta fel a figyelmet Keresztély Irma főtanfelügyelő. A szakember beszámolója szerint a székelyföldi megyében 2708 diák jár összevont osztályba, ezek többsége vidéki iskolában, ahol az alacsony gyereklétszám nem teszi lehetővé önálló osztályok indítását. Keresztély Irma tragikusnak nevezte a helyzetet, mivel elmondása szerint összevont osztályban nem lehet minőségi oktatási tevékenységet folytatni. Mint mondta, azon osztályok, ahol csak két évfolyamot kellett összevonni, még szerencsés helyzetben vannak, ugyanis egyre több olyan osztály van, ahol négy évfolyam diákjait oktatja egyszerre ugyanaz a pedagógus. A főtanfelügyelő szerint

a vidéki iskolák helyzetét az is nehezíti, hogy sok szülő városi tanintézetbe írta a gyermekét.

Ügyészek és bírák az iskolákban

Ügyészek és bírák is ellátogatnak majd a polgári nevelés tantárgy keretében az iskolákba a hetedik és nyolcadik osztályosokhoz – jelentette be Robert Cazanciuc igazságügyi miniszter, miután az általa vezetett tárca és az oktatási minisztérium képviselői megállapodást írtak alá a közös iskolai programról. A protokololt Remus Pricopie oktatási miniszter, Mihnea Costoiu felsőoktatásért felelős tárca nélküli miniszter, Robert Cazanciuc igazságügyi miniszter, Oana Andreea Schmidt-Hăineală, a legfelső bírói tanács elnöke és Tiberiu-Mihail Nițu, a Legfelsőbb Ítélő- és Semmítőszék melletti ügyészség főügyésze látta el kézjeggyel. „A tanulóknak lehetőségük lesz arra, hogy hasznos információkat tudjanak meg az ügyészekről, bírókról a törvényekről, a polgári jogrend alapelveiről, normáiról. Ellátogathatnak bíróságokra, ügyészségekre, részt vehetnek jogi témákban szervezett versenyeken, kerekasztal-beszélgetéseken” – vázolta a program lényegét Remus Pricopie oktatási miniszter.

Népzenei képzést indítanak Kolozsváron

Tizenévesek és felnőttek számára indít magyar népzenei képzést Kolozsváron a Kallós Zoltán Alapítvány. A felkészítőkönyv a jelentkezők a hagyományos erdélyi hangszereken – hegedűn, háromhúros brácsán és nagybőgőn – tanulhatnak meg játszani, de a magyar népdaléneklés előadásmódját is elsajátíthatják – jelentette be Kallós Zoltán néprajzkutató, a civil szervezet alapítója, illetve Szép Gyula alapítványi alelnök. Utóbbi arról is beszámolt, hogy a képzésre az evangélikus egyház térítésmentesen bocsátotta rendelkezésükre a Párizs utca 17. szám alatt található ingatlanát. Mint részletezte, mára kineveltek egy jól képzett fiatal szakembereket, akik képesek minőségi oktatást nyújtani: a kolozsvári vagy kincses város környéki népzenei játszó szakembereknek a gyakorlati tudás mellett a kellő elméleti képzésük is megvan ahhoz, hogy átadják ismereteiket. Adorjáni Dezső Zoltán evangélikus-lutheránus püspök a helyszínen kapcsán elmondta, ha szükséges, tovább bőví-

tik az infrastruktúrát. A képzésekre 10 éves kortól bárkit szívesen látnak, felső korhatár nincs. A beiratkozási határidő december 20-a. Ezután felméri a jelentkezők tehetségét, tudásszintjét, és ennek függvényében állítják össze az oktatási programot. Az alapötlet szerint a legkisebbeknek és kezdőknek heti két alkalommal tartanak órás foglalkozást, a többiek másfél órát tanulnának hetente. A jövő évben induló képzés költségeinek nagy részét a Kallós Alapítvány fedezi, a beiratkozóknak szimbolikus összeget, havi 60 lej kell fizetniük.

Magyar iskolát szeretnének Dicsőszentmártonban

Önálló magyar iskola létrehozását tartja hosszú távú megoldásnak a dicsőszentmártoni és környéki magyar oktatás problémáira Brassai Zsombor, az RMDSZ Maros megyei elnöke. A dicsőszentmártoni magyar oktatás 140. évfordulóján tartott rendezvényen elmondta, az önálló magyar tanintézet nemcsak a város magyarságának, hanem a környező magyar közösségeknek is kedvezne. „A szóróványkollégiumok is fontosak, ennek jó példája a Gaudeamus Alapítvány által működtetett segesvári intézmény vagy a magyarfülpösi Szivárvány Otthon, illetve a nemrégiben létesített szászrégeni, valamint a befejezés előtt álló nagysármási. Ezek mellett az olyan központokban, mint Dicsőszentmárton, Marosludas, Szászrégen és Segesvár, létre kell hozni az önálló magyar oktatási intézményeket, melyekben óvodától érettségig egy helyen, magyar környezetben tanulnak a diákok” – mondta Brassai Zsombor *A magyar tananyelvű szóróványoktatás aktuális kérdései* című konferencián. Hozzátette, az új oktatási törvény lehetővé teszi új oktatási intézmények létrehozását, melyhez nem kell más, csak az iskolahálózat átszervezését támogató politikai akarat – hangsúlyozta az elnök. Mint mondta, ez a Maros megyei RMDSZ egyik legfontosabb kihívása, melynek lehetőségeiről Dicsőszentmártonban már két éve egyeztet a helyi és megyei politikummal. A dicsőszentmártoni magyar oktatás fennállásának 140. évfordulóját egész napos rendezvénnyel ünnepelték november 16-án. Az alkalomból az egykori unitárius iskola, ma közösségi ház homlokzatán emléktáblát helyeztek el.

P. M.